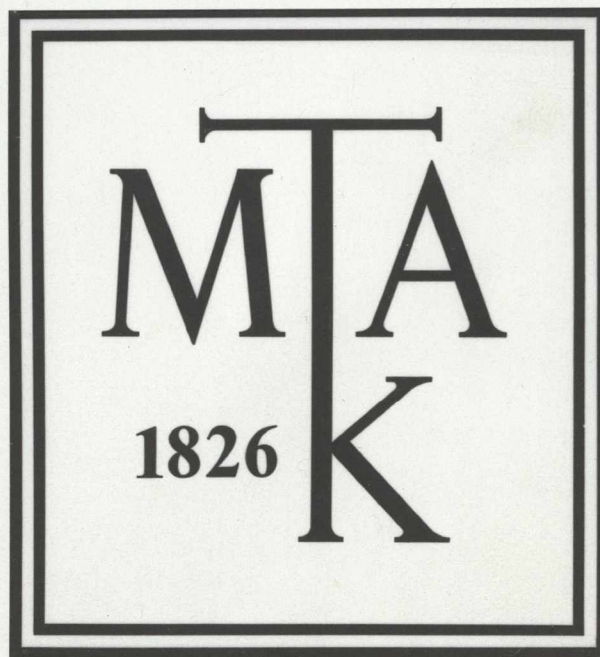

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

1965

Rendes tagoknak:

Sőtér István	67
Szalay Sándor	72
Varga Ottó	88
Gömöri Pál	96
Gillemot László	113

Levelező tagoknak:

Benkő Lóránd	124
Klaniczay Tibor	137
Szabolcsi Miklós	144
Bognár József	149
Elekes Lajos	152
Háy László	156
Kovács István	161
Pécsi Márton	166
Nagy Károly	172
Tandori Károly	179
Ubrižsy Gábor	185
Csáki Frigyes	205
Kertai György	212
Pántó Gábor	222
Nagy Ferenc	228
Balogh János	234

Tiszteleti tagoknak:

Hartke, W.	243
Kolmogorov, A.N.	244
Szegő Gábor	245
Lukjanyenko, P.P.	246
Petrovszkij	247
Sabin, A.B.	248
Groszkowski, J.	249
Nadasan, S.	250
Nowotny, H.	251

RENDES TAGOK

/1965/

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján S ó t é r I s t v á n levelező tagot előterjeszti ren-
des taggá való megválasztásra.

Sótér István az irodalomtudósoknak ahhoz a típusához tartozik, akik egyaránt foglalkoznak az eleven, az élő irodalom kérdéseivel széleskörű elméleti és kritikai tevékenységet folytatva, valamint a mult egyes nagy író jelenségeinek és korszakok történelmi elemzésének problematikájával.

Tudományos pályáját a harmincas évek második felében kezdte el. Eleinte a francia irodalommal foglalkozott. Különös szeretettel vizsgálta a francia XVII. század problematikáját. Doktori értekezésében - ami 1937-ben franciául jelent meg - a XVII. századi francia esztétikai elméleteket dolgozta fel. Közreadott ebben az időben egyéb francia tematikájú dolgozatokat is, azonban - ha nem is szakadt el a francia irodalomtól - érdeklődése fokozatosan a magyar irodalom története felé fordult. Jogos érdeklődést és elismerést váltott ki első nagyobb monográfiája, ami 1941-ben jelent meg Jókairól. E munkájának bírálói figyelhetek fel először Sótér István alapvető irodalomtörténetirői tulajdonságaira; az anyag teljes ismeretére épülő elemző készségére és az elemzett anyagot kitűnően megjelölő stilusára.

Jókai monográfiáját megelőzően, majd azt követve magyar és külföldi írókról, kortársakról és régiekről írott tanulmányai jelentek meg különböző folyóiratokban. 1946-ban az addigi kutatások eredményeinek felhasználásával, valamint saját gyűjtőmunkája eredményeiként monográfiában foglalta össze a francia-magyar kulturális kapcsolatok történetét. Ugyanebben az évben kötetbe gyűjtötte össze "Játék és valóság" címen irodalomtörténeti tanulmányainak legjobbjait. Irodalomtörténetirői érdeklődése - ugyanakkor, amikor rendszeresen részt vett kritikáival, tanulmányaival az aktuális irodalmi életben - mindjobban a magyar XIX. század egyes kérdéseire összpontosult. Hosszu éveken keresztül foglalkozott, nem egy előtanulmányt és kisebb monográfiát is publikálva, Eötvös Józseffel, míg 1953-ban kiadta alapvető nagy

Eötvös monográfiáját. Sőtér Istvánnak e munkája marxista irodalomtörténetírásunk kiemelkedő alkotása, amelyért a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki. Ugyanebben az esztendőben választatott meg az Akadémia levelező tagjává.

Az ötvenes évek első felében, az Eötvös-kutatásokkal párhuzamosan, majd monográfiájának megjelenése után is elsősorban a magyar XIX. század irodalomtörténetének, ezen belül főként a romantikának és a realizmusnak a problematikája foglalkoztatta. Marxista irodalomtörténetírásunknak egy sor jelentős kérdését világította meg előadásokban, tanulmányokban; ezeket a munkáit "Romantika és realizmus" címen gyűjtötte össze kötetben /1956/. A magyar XIX. századot érintő kutatásaival párhuzamosan - Sőtér István alapvető irodalomtörténetírói jótulajdonságai közé tartozik - rendszeresen foglalkozik a világirodalom eleven, közelmúltbeli és régi kérdéseivel. Világirodalmi tanulmányait 1957-ben Világtájak című kötetében gyűjtötte össze. A közelmúltban jelent meg eddigi tudományos pályájának legmonumentálisabb alkotása a Bach-korszak irodalmának első marxista feldolgozása, a közel nyolcszáz oldalas Nemzet és haladás című műve.

Sőtér István irodalomtörténetírói eredményeinek értékeléséhez hozzátartozik, hogy művei közül azok, amelyek idegen nyelven is megjelentek, nemzetközi visszhangot váltottak ki; munkái a szocialista országokban ugyanugy, mint nyugaton elismerést szereztek irodalomtudományunknak.

Sőtér István a maga korszakát illetően nemcsak szerzője, hanem főszerkesztője a magyar irodalomtörténet hatkötetes kézikönyvének, amely 1964-ben elkészült s az első két kötet megjelenése után, 1965 május végéig mind a hat kötet napvilágot lát. Sőtér István tagtársunknak oroszánrésze és elévülhetetlen érdemei vannak a mű létrehozásában, amely nemcsak első teljes tudományos szintézise a marxista irodalomtörténetírásnak, hanem a magyar irodalomtörténetírás létezése óta a legnagyobb terjedelmű és az egyedüli teljes összefoglalása irodalmunk történetének. A kézikönyv tudományos teljesítménye mellett kulturális, ideológiai jelentősége is felmérhetetlen, az egyetemi oktatásnak pedig alapvető segédanyag.

Sokirányú tudományos munkásságától elválaszthatatlan, jelentős tudományos szervező és irodalomszervező tevékenysége. Különösen az elmúlt évtizedben fáradhatatlanul tevékenykedett. Először mint az ELTE rektora, majd művelődésügyi miniszterhelyettes. 1957-től az Irodalomtörténeti Intézet igazgatója, 1958-tól 1963-ig az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának titkára. Jelenleg az Írószövetség elnökségének tagja és ismét az ELTE rektora.

Sőtér István mindig nehéz időben vállalt fontos feladatokat, jelentősen járult hozzá akadémiai munkájával a párt politikájának érvényrejuttatásához. Segítette 1956 után a konszolidáció mielőbbi megvalósulását, az ideológiai tisztázódást, majd a tudományos alkotóerők kibontakozását. Mint a Magyar PEN Klub elnöke, nemzetközi fórumokon nagy felkészültséggel és élő irodalmunk kiváló ismeretével hártotta el országunk, irodalmunk ellen indított reakciós támadásokat. Érdemei közé tartozik az is, hogy közel egy évtized szívós munkájával a fiatal tehetséges kutatók egész sorát segítette képességeik kibontakoztatásához, a tudományos igényesség meglátásához, a marxista módszerű tudományos munkák megalkotásához.

Budapest, 1965. január 15.

Szabolcsi Bence sk.
rendes tag

Tamás Lajos sk.
rendes tag

Tolnai Gábor sk.
rendes tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján S z a l a y S á n d o r levelező tagot előterjeszti rendes taggá való megválasztásra.

Szalay Sándort 1954-ben választotta a MTA levelező tagnak. Szalay Sándor levelező taggá való választása után tudományos munkásságát nagy lendülettel folytatta és 1955 óta 51 dolgozata jelent meg. A saját és intézetében a vezetése alatt folyó kutatások a mellékelt Atomki közlemények V.kötet 963. 2. száma szerint 8 különböző területre esnek. Szalay vezetése alatt dolgozó tanszéki és kutatóintézeti gárdának az összközleményei a mellékelt kimutatás szerint 317. Ennek jelentős része az 1954. utáni időre esik - összesen 208 - amikor is a kutatóintézet fokozatosan felépült és működésképpé vált. Ez az építési munka már magában nagy feladatot rótt Szalayra, de emellett a folyamatban lévő kutatási területet is fejlesztette, fiatal kutatókat nevelt és ma az ATOMKI nagyképzettségű kutatógárdával rendelkezik.

Szalay Sándor vezetése alatt álló intézet nemzetközileg is jelentős eredményei a következők:

- 1/ A neutrínóknak a visszalökési hatás által való lefotografálása.
- 2/ A dunántúli szénterületeknek az átkutatása és a felfedezése annak, hogy egyes dunántúli szénekben jelentős urán-mennyiség fordul elő. Ennek a felfedezésnek nemzetgazdaságilag is nagy jelentősége van.
- 3/ Szalay Sándor amint felfedezte, hogy a szénben urán-dusulás van, hozzákezdett annak a kérdésnek a megvizsgálásához, hogy ennek az urán-dusulásnak mi a fizikai és kémiai mechanizmusa. Széleskörű kísérletek által megállapította, hogy a geológiai időkben elmálló gránit-kőzetnek az urán-tartalmát humusz-savak kötötték meg és az urán így került bele a széntelepekbe. Ezeket a vizsgálatokat kiterjesztette a tengerek vizére is és egy, az egész földre vonatkozó geokémiai törvényszerűséget állapított meg, amely törvényszerűséget a nemzetközi tudományos világ is elfogadta.

4/ Amikor a nemzetközi atomrobbantások megkezdődtek, Szalay Sándor rögtön rájött arra, hogy ezeknek a hatását a Föld különféle pontjain a csapadékvizben meg lehet állapítani. Ezeket a vizsgálatokat az intézetében bevezette és azóta hosszú vizsgálati sorozatok vannak, amelyeket ujabban közölt is. Ezen vizsgálatoknak a biológiai jelentősége - amely vizsgálatok természetesen nemzetközileg is sok helyen folynak - ma talán még nem is tekinthető át.

Szalay Sándor dolgozatainak szakszerű jellegét és tudományos működésének ilyen szerű méltatását a 3/ melléklet tartalmazza.

Az ATOMKI-ben - amint említettük - Szalay Sándor kiváló kutatógárdát nevelt, és a 4/a. sz. mellékletben közlöm a Szalay intézetében készült kandidátusi értekezések jegyzékét. - A 4/b. alatt mellékelem a Szalay Sándor intézetében készült egyetemi doktori értekezések jegyzékét.

Ez a felsorolás mutatja a Szalay Sándor által nevelt fiatal fizikusok minőségi értékét.

Szalay Sándor tudós egyéniségének alapvonása a kiváló érzék az elvi és gyakorlati problémák felismerése és a szivós akarat a kísérletek gyakorlati keresztülvitelére. Azért kiváló nevelő, mert a fiatal munkatárs látja, hogy a tudományos kérdés minden részletének a területén egyformán otthon van és a tanítványt úgy az elméleti, mint a legapróbb gyakorlati kérdésben is helyes tanáccsal tudja ellátni és helyes irányban tudja vezetni. Kétségtelen, hogy a nagy szovjet és nyugati intézetek kutatói sok időt nyernek azáltal, hogy a legjobb műszereket készen kapják kézhez, de az is kétségtelen, hogy a küzdelem az egyszerű eszközökkel és a küzdelem szerény anyagi segítséggel mégis használható eszközöket előállítani az illető kutatónak óriási tapasztalattal és szellemi felkészültséget jelnt. Ezt a szabályokba nem foglalható magasabbrendű nevelést kapták meg Debrecenben Szalay Sándor tanítványai. Egy ilyen együttesnek sajátos szelleme és szociális összetartozási érzéke van, mert csak a legmesszebbmenő kölcsönös segítségnyújtással lehet ilyen egyszerű eszközökkel eredményeket elérni. Az ATOMKI ujabban igen szépen fejlődött és

európai nivóra emelkedett és azon a területen, amelyre az eszközeik képesek - tehát a kisebb energiájú részecskék területén - a Szalay-féle együttes nemzetközileg is jelentős módon dolgozik.

Szalay Sándor igen sok nemzetközi összejövetelen személyesen és munkatársaival együtt is részt vett, ahol eredményeiről beszámoltak és több elismerést nyertek.

Összefoglalva az eddigieket elmondhatjuk azt, hogy Szalay Sándor munkássága messze túlhaladja egy átlag tanszéki vezetőnek a munkásságát. Szalay tudományszervezése, intézet-építési, műszer-tervezési és kutató-nevelési területen az elmondottak alapján igen nagy eredményeket ért el.

Politikailag meg kell jegyeznünk azt, hogy intézetében olyan jó politikai szellemet teremtett, hogy 1956-ban intézetéből senkisémmel disszidált.

Mindezek alapján a legjobb lelkiismerettel ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémiának, hogy Szalay Sándort rendes tagjai sorába válassza. Sőt talán még azt is hozzátehetjük, hogy az Akadémia ezen aktusával Szalaynak széleskörű munkásságát nagymértékben elősegítené azáltal, hogy a távolabbi munkatársak és a társadalom előtt is az Akadémia a saját súlyával és tekintélyével mintegy fémjelzi, vagyis elismeri Szalay Sándor munkásságának a jelentőségét. Igen fontos dolog az, hogy Szalay Sándor ezt a munkásságát - amelynek az eredményeit itt kézzelfoghatóan felsoroltuk - úgy kutatói, mint tudós-nevelői minőségben a magyar tudományos és gazdasági élet előnyére tovább folytassa.

Midőn tiszteletteljes javaslatunkat a Magyar Tudományos Akadémiának megteesszük, maradunk az Akadémia iránt való tisztelettel:

Gombás Pál sk.
akadémikus

dr.Gyulai Zoltán sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján V a r g a O t t ó levelező tagot előterjeszti rendes taggá való megválasztásra.

Varga Ottó a geometriának, különösen az integrál- és differenciálgeometriának egyik nemzetközi viszonylatban is elismerten legkiválóbb és legnagyobb hatása művelője. Bizonyítéka ennek az a világszerte megjelent tudományos dolgozat és könyv, amely az ő eredményeit idézi és azokhoz csatlakozik, az a számos külföldi meghívás, amelyet előadások tartására kapott, és szemünk előtti bizonyítéka az az igen aktív és eredményes geometriai iskola, amely fiatalabb munkatársaiból az utóbbi 10-15 év során körülötte kialakult.

Az integrálgeometria alapfeladata bizonyos lineáris alterek invariáns sűrűségeinek meghatározása és e sűrűségek egymás közötti kapcsolatainak megállapítása. Varga Ottónak ezen a területen sikerült a három méretű tér pont-, egyenes- és síksűrűségeinek kapcsolatait megállapítania /Crofton-típusu formulák/. Az így nyert eredményeket különösen a konvex testek elméletében alkalmazza. /Dolgozatjegyzék: /2/, /4/, /5/./ Az euklidesi csoportnál részben speciálisabb, részben általánosabb csoportokkal jellemzett geometriákra is kiterjesztette vizsgálatait: u.m. a transláció-csoport /6/, a projektív csoport /3/ és az unitér csoport /7/ által jellemzett geometriákra. A transláció-csoporttal kapcsolatos eredményei közül talán a legérdekesebb az, amellyel a Minkowski által konvex testekre bevezetett "vegyes térfogatot" sikerült általánosabb, nem konvex testekre is kiterjesztenie. A Hermite-féle geometriába Study által bevezetett invariánsokat - amelyeket Study csak a valósra való visszavezetéssel tudott megmagyarázni - sikerült magában a Hermite-féle geometriában interpretálnia.

A differenciálgeometria területén a Riemann-geometrián kívül főként a Finsler-geometria és ennek nem-metrikus általánosításai képezték Varga Ottó kutatásainak fő tárgyköreit.

Vizsgálatai nagyjából öt kérdéskomplexumba sorolhatók, míg egy hatodik csoport a differenciálgeometria alkalmazásait tartalmazza.

1/ A Finsler-terek elméletének megalapozására vonatkozó dolgozataiban Varga Ottó bevezeti és kifejleszti a Finsler-térhez oszkuláló Riemann-tér fogalmát és ezzel sikerült a kérdéseket lényegében a Riemann-geometria esetére redukálnia. /8/, /10/, /12/, /48/, /49/

2/ Speciális Finsler-terek elmélete. A Finsler-geometria speciális esete a Minkowski-geometria: ennek közvetlen felépítését adja /14/. A /36/ dolgozatában a Finsler-geometria egyik, eddig formálisan definiált görbületi tenzorára ad egy érdekes geometriai értelmezést. Kimutatta, hogy a nem-euklideszi tereknek analogonjai léteznek a Finsler-terek között is /15/. A Berwald-féle állandó és skaláris görbületi tereket, amelyeket Berwald csupán analitikusan definiált, Varga Ottónak sikerült geometriailag jellemezni /27/.

A Hilbert-féle általánosított nem-euklideszi geometriának új megalapozását adja /47/, amelyből kiderül, hogy a Funk és Berwald által adott felépítésben szereplő feltételek nemcsak elegendők, de szükségesek is. Az állandó görbületű Finsler-tereket egy, a Riemann geometriában szereplő Schur-Cartan kritériummal analóg módon jellemzi /46/.

3/ A Finsler-féle és az affinösszefüggő vonalelemsokaságok egyes speciális kérdéseire vonatkozó dolgozatainak tárgyai: A Finsler-geometria hiperfelületeinek elmélete /9/. A kölcsönösen egyértelműen egymásra leképezhető Finsler-terek görbületi viszonyainak kapcsolata /21/. Vonalelemterek, amelyekben térfogati mérték létezik /20/. A Minkowski-tér mértékfelületének geometriája /36/. Annak kimutatása, hogy a Minkowski- és Hilbert-féle általánosított nem-euklideszi geometriák hasonló összefüggésben állanak, mint az euklideszi és nem euklideszi geometriák /41/. Kritériumok egy Finsler-tér szétbonthatóságára vonatkozólag /42/. A Finsler-tér hiperfelületeinek két lehetséges konnexiója közötti kapcsolat /45/. Olyan Finsler-terek, amelyeknél a szögmetria párhuzamos eltolással szemben invariáns /41/. A Minkowski-tér állandó normál-

görbületű felületei. A Finsler-tér olyan felületei, amelyeknek indukált metrikája Minkowski-féle /51/.

4/ Dolgozatainak egy sorozata /18/, /24/, /38/, /39/ az ekvivalencia problémával és differenciálinvariánsok teljes rendszerének megállapításával foglalkozik Finsler-féle tere, affin-összefüggő vonalelemterek és Kawaguchi-terek esetében.

5/ A Finsler-féle geometria nem-metrikus és metrikus általánosításával foglalkozó dolgozatai közül /1/-ben a Finsler-geometria affin általánosítását adja. /14/-ben kifejti, hogy a legáltalánosabb differenciálgeometriai vonalelemterek bizonyos szeméontból azok, amelyeknél egy vonalelemhez tartozó érintőtérnek a geometriája tetszőleges Klein-féle geometria és a tér összefüggése oly módon van meghatározva, hogy két olyan érintőkör úgy függ össze, mintha az eredeti tér is Klein-féle tér lenne. /37/-ben a metrikus osztályu Kawaguchi-terekre ad jellemzést.

6/ A Differenciálgeometria egyes alkalmazásaival foglalkozó dolgozatai közül az egyikben /23/ a Finsler-térhez tartozó integrál-geometriát alkalmazza a geometriai optikában. Két másikban /25/, /40/ a tenzorkalkulus segítségével igen egyszerűen és geometriailag szemléletes módon vezet le derivált mátrixokra vonatkozó tételeket.

7/ Külön említendőek meg a geometria alapjai-val kapcsolatos értékes dolgozatai: /32/-ben kimutatja, hogy a Cayley- Klein-féle távolságképlet az egyetlen olyan, a nem-euklideszi csoporttal szemben invariáns kifejezés, amely a mérték additív tulajdonságával rendelkezik; /34/-ben pedig az általános Riemann-terek között azáltal jellemzi a Bolyai-Lobacsevszkij-féle geometriát, hogy minden pontban és minden irányban van euklideszi metrikájú hiperfelület.

Varga Ottónak fentebb csak címszavakban vázolt nagy munkássága erős visszhangot keltett a geometriai irodalomban hazánkban és külföldön egyaránt, dolgozatok és könyvek hosszú sorát lehetne idézni, többek között a geometria olyan kiváló művelőitől, mint W. BLASCHKE német, H. HADWIGER svájci, A. KAWAGUCHI

japán, L. LICHNEROVITZ francia, A. SANTALÓ spanyol matematikus. Ki kell emelnünk azonban HANNO RUND könyvét: "The differential geometry of Finsler spaces" amely 1958-ban Berlinben jelent meg a "Grundlehren der Math. Wissenschaften" sorozatában. Ez a könyv, mely a tárgykör első monográfiája, nagymértékben épít Varga Ottó alapvető dolgozataira, de több helyen idézi Varga tanítványai közül Moór Arthurt, Rapcsák Andrást és Soós Gyulát is.

Meggyőződésem, hogy Varga Ottó levelező tag kiterjedt, nemzetközi elismerést nyert tudományos munkásságával, egy erős és aktív fiatal geométer kutatógárda felnevelésével és irányításával feltétlenül és teljes mértékben kiérdemelte azt az elismerést, amit akadémiai rendes taggá való választása jelent.

Szeged, 1964. december 16.

A javaslathoz csatlakozom:

Turán Pál sk.
akadémikus

Szőkefalvi-Nagy Béla sk.
akadémikus

Fejes Tóth László sk.
levelező tag

Rédei László sk.
akadémikus

Rényi Alfrédsk.
akadémikus

Hajós György sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján G ö m ö r i P á l levelező tagot előterjeszti rendes taggá való megválasztásra.

Dr. Gömöri Pál tudományos munkássága az Élettani Intézetben eltöltött időtől a mai napig az orvostudományi kutatások több területére terjed ki. Fiatalkori munkásságában elsősorban anyagcsere kérdésekkel foglalkozott, később az exsiccatiós veseműködés pathomechanizmusával, majd keringésregulációs és vesepathológiai kérdésekkel foglalkozott elsősorban.

1./ Anyagcsere kutatások.

Még az Élettani Intézetben, majd az I.sz. Belklinikán mutatta ki, hogy a hypophysis hátsólebeny kivonatok hyperglykaemizáló hatásának oka az, hogy ezen anyagok a máj glikogéntartalmát csökkentik, a máj glikogen depóját mobilizálják. Ugyanakkor az izom glikogéntartalmára hatástalanok.

2./ Só- és vízforgalom.

A só- és vízforgalom kérdéseivel még a Herzog-klinikán kezdett foglalkozni. A későbbi kutatások terén elsősorban az exsiccosis kérdésében az exsiccatiós veseműködés kérdésével foglalkozott. Kimutatta, hogy exsiccatio során észlelhető uraemiának több oka van. Későbbi vizsgálatai során kimutatta, hogy a veseműködés romlásában passiv tubularis rediffúzióknak jelentős szerepe van, a tubulusok szelektív resorptiós munkájának megromlása következtében. Ennek morfológiai alapját a tubulus hydropicus degeneratioja és egyéb kimutatható sérülések magyarázzák. Emellett anatómusokkal együtt végzett korróziós vizsgálatok során kimutatták, hogy exsiccosisban a vesében ischaemia van, aminek oka nemcsak az általános keringésromlás, hanem localis vasoconstrictio is. Ezenkívül az exsiccatiós vesében morfológiailag shuntképződés is kimutatható.

3./ Keringés.

A keringési kutatások sok tekintetben összefüggnek a

só- és vízforgalomra vonatkozó kutatásokkal. Ugyanis vizsgálatai során elsősorban hypoxiás vizsgálatok kapcsán derült ki az, hogy bizonyos körülmények között, így arteriás és stagnáló hypoxiában egyaránt, a keringő vér eloszlásában változások történnek, nevezetesen a vese területén vasoconstrictio van, míg ugyanakkor a szivizomzat keringése relative megjavul.

A keringési vizsgálatok során kell megemlíteni a hyper-toniabetegségre vonatkozó vizsgálatait is.

4./ Vesepathologia.

A vese pathológiájával is régóta foglalkozik, jelenlegi kutatásainak súlypontja erre a területre esik. Első volt azok között, akik a veseműködés modern filtratios-resorptios elméletét a klinikumba is bevezették és az ottani kutatásokban alkalmazták.

Ismételten foglalkozott a vesevizsgálatok methodikai kérdésével is. Klinikáján több olyan műszert vezettek be, amelyek alkalmasak arra is, hogy vizeletvizsgálat nélkül is lehessen a vesefunkcióról állaton felvilágosítást kapni. Így anatómusokkal együttműködve bevezették a korróziós eljárást, elsőnek alkalmazták Európában a Sapirstein-féle izotópos frakcionálási eljárást.

Korróziós módszerrel tudták kimutatni azt, hogy chronicus glomerulonephritisben a pusztuló glomerulusok helyén a vas afferens és efferens között recanalisatio indul meg.

Az utóbbi periódusban döntően a shockvese kérdésével foglalkozott. Ezen vizsgálatok széleskörben, majdnem az egész tan-széken folynak jelenleg is. Ezen vizsgálatok lényegében megállapították, hogy shockvesében súlyos veseischaemia van, ami renalis vasoconstrictio következménye. Anatómusokkal együtt végzett korróziós vizsgálatok ezt a legkülönbözőbb shock-típusokban kimutatták. Ugyancsak korróziós vizsgálatokkal volt kimutatható, hogy a vese denerválása ezt a vasoconstrictiot shockban fel tudja függeszteni.

Végeredményben a shockos vese tanulmányozása során arra a konkluzióra jutottak, hogy a shockos veseműködési zavar oka komplex, amelyben a vese ischaemiája, a glomerulus filtratio

csökkenése, a tubulusfunkció romlása szerepel. A döntő tényező minden bizonnyal az ischaemia, ami a vesében — mint hypoxiával szemben érzékeny szervben — általános károsodást okozhat.

Ezen főbb csoportokon kívül a belgyógyászat több részletkérdésével is foglalkozott. Több fejezetét írta a Petrányi szerkesztésében megjelent "Belgyógyászati diagnosztika" c. könyvnek, és két monographiája jelent meg a keringés és vesepathológia köréből.

Jelenleg folyamatban lévő munkái döntően a vese mikroeringésére vonatkoznak, különös tekintettel a vesében lévő arterio-venosus communicatiók kérdésére.

Budapest, 1965. január 15.

Dr. Gegesi Kiss Pál sk.
akadémikus

Dr. Babics Antal sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján G i l l e m o t L á s z l ó levelező tagot előterjeszti rendes taggá való megválasztásra.

Gillemot László 53 éves. 1935-ben szerezte meg gépészmérnöki oklevelét. 1935-ben került a Műegyetem Mechanikai Technológiai Tanszékére. 1949-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. 1952 óta a Fémipari Kutató Intézet igazgatója. 1954-57-ig a Budapesti Műszaki Egyetem rektora volt. 1964-től a Műszaki Egyetem tudományos rektorhelyettese.

Kétszeres Kossuth-díjas.

Első, nemzetközileg is elismert munkája a drótkötél - pályák kifáradására való méretezési módszer kidolgozása.

Vezetésével a Mechanikai Technológiai Intézet kidolgozta a gömbszemcsés grafitu öntöttvas hazai előállításának módszereit. E tárgykörből tartotta 1950-ben akadémiai székfoglalóját. Fém-titán előállítására újrendszerű reaktort dolgozott ki, melyre több országban szabadalmat kapott. Ehhez a munkássághoz szervesen csatlakozik a mangán-titán ötvöztetésű nagyszilárdságú acél, továbbá a könnyen nitridálható, titánnal ötvözött szerkezeti acélok csoportjának kidolgozása.

Különböző korrozióálló hegeszthető és nagyszilárdságú alumínium ötvözeteket dolgozott ki.

Tevékenykedett a korszerű hegesztési technológiák Magyarországon történő bevezetése terén.

A jelenleg alkalmazott automatikus hegesztési eljárások kidolgozása előtt kétpálcás hegesztő eljárást javasolt, mely a maga idejében korszerű eljárás volt, melyet a külföldi szakirodalom Gillemot-féle hegesztési eljárásnak említ.

Az utóbbi években tudományos munkájának nagyrészt az anyagvizsgálat területén fejtte ki. Ennek során újfajta hegeszthetőségi vizsgálati módszert dolgozott ki, melyet a folyó évben

a KGST keretében öt ország kutatói fogják kipróbálni és felhasználni.

Tudományos kutatói működése mellett közreműködött a Kossuth-híd, Lánchíd, szolnoki Tisza-híd, vásárosnaményi Tisza-híd hegesztéseinek vizsgálatában, az új Erzsébet-híd tartó- és függesztőkábeleinek kifáradási vizsgálatában, Magyarország különböző erőműveinek építkezésénél mint anyagszakértő jelentős munkát fejtett ki.

Mérnöki diplomája megszerzése óta foglalkozik oktatói feladatokkal; az elmúlt 30 év alatt a mérnökök ezreit tanította.

17 db elfogadott és bejelentett szabadalma, 5 önálló, több társszerzővel írt könyve, 72 publikációja jelent meg, köztük 22 idegen nyelven is.

Budapest, 1965. február 5.

Osztrovszki György sk.
levelező tag

Geleji Sándor sk.
akadémikus

- 70./ Dr. Gillemot L. - Mihályi E.: Fémek és ötvözetek sebesség-
állandójának meghatározása statikus szakítókérdések
alapján.
III. Anyagvizsg. Kong. előadásai. I. Mech. Techn. szekció,
GTE kiadvány, Bp. 1964. 269-282 lap.
- 71./ Eine neue Methode zur Bestimmung der Sprödebruchgefahr.
Periodica Polytechnica, Maschinen und Bauwesen. Vol. 8.
No. 1. 1964. 1-14.
- 72./ Die wahre Spannungskurve der Metalle.
Archiv f. d. Eisenhüttenwesen /sajtó alatt/.

Szabadalmak:

- 1./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vanádium-
vegyületek kinyerésére, zavaró anyagokat, főként alu-
minium- és foszfor-vegyületeket tartalmazó nyersanyagból.
Lajstromszám: 115. Budapest, 1952. november 28.
- 2./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vanádium
kinyerésére zavaró anyagokat, különösképen alumínium és
foszforvegyületeket tartalmazó nyersanyagból.
Lajstromszám: 116. Bp. 1952. febr. 28.
- 3./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vanádiumtar-
talmu anyag feldolgozására. Lajstromszám: 117. Bp. 1952.
február 28.
- 4./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vanádium kinye-
résére zavaró anyagokat, főként alumínium- és foszforvegyü-
leteket tartalmazó nyersanyagból. Lajstromszám: 200.
Budapest, 1952. december 6.
- 5./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás timföldgyár-
tás hulladék-termékeinek, főként vörösiszapnak feldolgo-
zására. Lajstromszám: 216. Budapest, 1953. február 11.
- 6./ Dr. Gillemot László: Eljárás transzformátorlemezanyag
előállítására. Lajstromszám: 142.084. Bp. 1954. febr. 11.

- 7./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vanádium-vegyületek kinyerésére zavaró anyagokat, főként alumínium- és foszforvegyületeket tartalmazó nyersanyagból. A 115. lajstromszámu találmány kiegészítése. Lajstromszám: 359. Budapest, 1954. március 23.
- 8./ Dr. Gillemot László: Szerkezeti acél. Lajstromszám: GJ-41. Bp. 1954. április 16.
- 9./ Dr. Gillemot László: Eljárás piritpörk hasznosítására. Lajstromszám: GJ-42. Bp. 1954. április 16.
- 10./ Dr. Gillemot László és társszerző: Eljárás temperöntvények hőkezelési idejének csökkentésére. Lajstromszám: 417. Budapest, 1954. augusztus 14.
- 11./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás kénmentesítő anyag előállítására. Lajstromszám: 441. Budapest, 1954. szeptember 23.
- 12./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás vas, vagy titántartalmu vasötvözet előállítására. Lajstromszám: 562. Budapest, 1955. április 7.
- 13./ Dr. Gillemot László: Kétpálcás gyorshegesztő eljárás. Lajstromszám: 773. Budapest, 1955. december 23.
- 14./ Dr. Gillemot László és társszerzők: Eljárás és berendezés fémnek kloridjaiból való előállítására a klórhoz nagyobb affinitásu fémnel történő redukció útján. Lajstromszám: 1343. Budapest, 1957. július 25.
- 15./ Dr. Gillemot László és társszerző: Melegen alakítható alumínium-, illetve ónbronze és eljárás annak előállítására. Lajstromszám: 1364. Budapest, 1957. augusztus 1.
- 16./ Dr. Gillemot László: Nitridálható acél főleg nemesacélok pótlására. Lajstromszám: 1728. Budapest, 1958. szept. 19.
- 17./ Dr. Gillemot László: Titánreaktor. Franciaországban bejelentve: 1957. okt. 22. 1,187,875 sz. Indiában bejelentve: 63.198 sz. alatt.

LEVELEZŐ TAGOK

/1965/

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján B e n k ő L o r á n d o t, a nyelvészeti tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Benkő Loránd 1921. december 19-én született. 1944-ben, vagyis huszonharmadik évében láttak napvilágot tudományos tevékenységének első termékei. Tehát a mellékelt jegyzékből kitetszőleg a két évtizedes időtartamhoz képest szokatlanul nagyméretű munkásságot fejtett ki. 1952-ben, addigi tudományos eredményeinek elismeréséül magától értetődően nyerte a kandidátusi fokozatot.

Tudományos tevékenységének indultában öt-hat évig főképpen tulajdonnév-tudománnyal foglalkozott. Első fontosabb dolgozata, amely bölcsészdoktori értekezésésként szerepelt, az erdélyi Nyárádmente földrajzi neveit tárgyalja: két kiadványban jelent meg 1947-ben /A Nyárádmente földrajzi nevei: MNyTK. 74.sz. és Bölcsészeti Értekezésének 8. sz.; az adattár hozzá Magyar Népnyelv VI, 144-60/. Tartós és gondos helyszíni gyűjtéssel szerzett anyagát - amellet, hogy történeti és etimológiai feldolgozást nyújt - az előbb és akkortájt követett sablontól több pontban eltérő felfogással fejtegeti és rendszerezi. 1949-ben közzétett "A történeti személynévvizsgálat kérdései" című dolgozatában /MNy. XLV./ részben az e téren addig végzett munkálatokat tekinti át, részben pedig azt jelzi, hogy szerinte személynévvizsgálatainkat milyen irányokban és milyen módon volna kívánatos folytatni.

Amióta 1943-ban a Nyárád völgyében a táj földrajzi neveivel kapcsolatos több hónapos gyűjtőmunkáját végrehajtotta, élénk érdeklődéssel viseltetett a népnyelv, illetőleg a nyelvjárások iránt. Az érdeklődés egyik bizonyosága már 1951-ből a Lőrincze Lajossal közösen szerkesztett "Magyar nyelvjárási bibliográfia 1817-1949", amely látnivalóan a szerkesztők jól átgondolt rendezkedése alapján lett a nyelvjáráskutatásnak igen hasznos segédeszközévé. Amikor az Akadémia Nyelvtudományi Intézetébe került, 1949-től tagja és egyik fő erőssége lett a később

az Intézet egyik tervfeladatává kijelölt Nyelvatlasz munkaközösségének. Részt vett a munkálatok előkészítésében, majd a hangtani és nyelvtani anyagnak hazai vagy külföldi pontokon - nem mindig kényelmes és kellemes körülmények között - végrehajtott gyűjtésében.

Ujannonan, körülbelül másfél évtizede kapott erőre az a felfogás, hogy a nyelvjárások nem egyszerűen a szinkroniában - bizonyos átmenetekkel - egymás mellett elhelyezkedő foltok, hanem történeti, jó részben társadalomtörténeti képződmények. Ezzel összefügg annak a felismerése, hogy a régi nyelvnek különböző korszakaiban nyelvjárásai vannak, s viszont az újabb vagy jelenlegi nyelvjárásoknak bizonyos mértékig kitapinthatók az előzményei, de a nyelvi élet természetének megfelelően fellépnek bennük új jelenségek is. Nyelvtudományunknak erről az új ágáról készített igen sikeres számadás Benkőnek 1957-ben kiadott "Magyar nyelvjárástörténet" című könyve. Egyik fejezetében a magyar nyelvjárástörténet elvi kérdéseit tárgyalja, a másikban a módszertanát világítja meg a nyelvtörténeti és nyelvjárási anyagban való kiterjedt és biztos tájékozottsággal, valamint az e körökbe vágó irodalom beható ismeretével úgy, hogy következtetései igen sok mozzanatukban saját szempontjain és eredményein alapulnak.

1950-1954-ben az Akadémia Helyesírási Bizottságának titkára, majd 1954-1962-ben elnöke volt. A 9. kiadástól szerkesztője a Magyar Helyesírás Szabályainak és irányítója a Helyesírási Tanácsadó Szótárnak. Mindezen minőségeiben az ő odaadó közreműködésének, nem egyszer erőfeszítésének nagymértékben köszönhető, hogy a helyesírási kiadványokkal kapcsolatos nem csekély hozzáértést kívánó - akkoriban különösen kényes - kérdések aránylag kisebb zökkenőkkel oldódtak meg.

Benkő dolgozatainak egyik, pályája első szakaszában kezdődő csoportja a hangtörténet körébe tartozik. Tudatában van ő is annak, hogy a nyelvészet művelője számtalan lényeges problémának a megoldásához kellő hangtani, illetőleg hangtörténeti tájékozottság vagy az ezen a téren való, önálló vizsgálódás nél-

kül még csak nem is közeledhetik. Így keletkeztek egyebek közt a következő közlemények: "Hangtani tanulmányok a magyar kettős-hangzók köréből" 1952-ből /NyK. LIV, 37-62/; "Megjegyzések Deme Lászlónak A magyar nyelvjárások néhány kérdése című tanulmányához" 1955-ből /I. OK. VII, 500-23/. Különös figyelmet keltett és különös figyelmet is érdemel "A magyar ly hang története" című tanulmánya /NytudÉrt. 1. sz. 83 l./ és az ehhez való hozzászólásokra adott válasza "A magyar ly hang kérdéséhez" című közleményben /I. OK. VII, 124-51 és NytudÉrt. 6 sz. 26-52/.

Arra, hogy a nyelvtudományt több oldalról akarja és tudja művelni, különösen meggyőző bizonyítékul szolgálhat a tudományos doktori fokozat elnyerése végett benyújtott és megvitatott műve: "A magyar irodalmi írásbeliség a felvilágosodás korának első szakaszában", amely 1960-ban jelent meg 548 lapon. Ama - ujabban nem éppen gyakran - kiadványok közé tartozik, amelyekben a terjedelemmel a tartalom értéke összhangban van. A monográfia célja, és teljes sikerrel megvalósított célja annak a megállapítása, hogy a magyar irodalmi nyelv "formai" oldala, tehát elsősorban hangtani-helyesírási arculata milyen jelleget, illetőleg milyen fejlődést mutatott a felvilágosodás korának első, felfelé ivelő szakaszában. A célnak megfelelően a szerző nemcsak a nyelvi tényeket veszi számba, hanem latra veti a felvilágosodás korának hirtelen fellendült nyelvművelő mozgalmát és annak az irodalmi nyelv "formai" normájának alakulására gyakorolt döntő befolyását. Végső következtetése az, hogy a vizsgált szakasz az irodalmi nyelvi norma előrehaladása tekintetében elhatározó jelentőségű úgy, hogy a fejlődés majdnem ugrásszerű az előző idők állapotához képest.

A munka a megvitatás előtti formájában természetesen jogcíme volt annak, hogy szerzője a nyelvészeti tudományok doktora minőségében részesült.

Benkő munkásságának újabb szakaszában egyre rendszerebben az etimológia felé fordult, tehát a nyelvtudománynak olyan területe felé, amelyiken nálunk több évtizeden át különösen jeles

eredmények termettek, ahol azonban az utóbbi években meglehetősen visszaesés volt megállapítható. Az etimologizálás terén alkalmazott módszerére mindinkább jellemzővé válik, hogy nem kis számu nyelvelemet vet össze és kapcsol egymáshoz, hanem nagyobb szócsaládokat törekszik megszervezni, és ezt sikeresen végzi is el, reálisabb eredményekkel, mint a többé-kevésbé elszigetelt szavakkal számoló etimológus.

Az ő érdeme, hogy amikor megbizást kapott a Nyelvtudományi Intézet magyar nyelvtörténeti és dialektológiai osztályának vezetésére, fel mert lépni egy új etimológiai szótár tervével, megszervezett egy igen jól válogatott munkaközösséget, és ezzel aránylag rövid határidőre vállalta a mű létrehozását. A munka valóban gyors ütemben, de emellett minden tudományos követelménynek megfelelő színvonalon folyik. Nagyon is megvan az alapja annak a reménynek, hogy rövid néhány éven belül befejezett kiadványként kerül a nyilvánosság elé. Tudományos tevékenységre fordított idejének tulnyomó részét a múlt évben éppen a szótárral való foglalkozás kötötte le.

Nem mellőzhetjük Benkőnek szerkesztői tevékenységét. Gondosság és rendérzék: e nem mindenkitől kedvelt és becsült sajátossága nyilvánul meg ilyen munkájában is. Tehát nem a könnyebb vögét fogja meg a dolognak, amikor a maga munkájának a rovására hajlandó időt és munkaerőt áldozni a szabatosággal nem ritkán hadilábon álló szerzők dolgozatainak jobbitására.

Mit várhatunk a két évtizedes tudós pályát megfutott Benkő Lórántól a továbbiakban? A tudomány művelésére való különleges rátermettségének tényezőit munkássága különböző irányairól szóló tájékoztatásunkban már jeleztük. Ezért itt emberi tulajdonságairól adunk némi vázlatot, amelyeknél fogva Akadémiánk keretében fokozott szolgálatot tehet a magyar nyelvtudománynak és más tudományoknak, továbbá előmozdithatja az Akadémia érdekeit. Pihenést alig ismerő készség, gyors, de sohasem elsietett, kifogástalanul pontos munka, céltudatosság, kitartás, következetesség, kezdeményező lelemény, illetőleg a mástól eredő kezdeményezésnek kellő kritikával - pozitív vagy negatív irányban - való

helyes megítélése, nem közönséges szervező és irányító képesség. Azt gondoljuk, nem éppen lényegtelen értékeként hivatkozhatunk ezekre, amikor egy aránylag fiatal tudósnak az Akadémiába való bevonulására teszünk javaslatot.

Budapest, 1965. január 12.

Ligeti Lajos sk.
akadémikus

Pais Dezső sk.
akadémikus

Bárczi Géza sk.
akadémikus

Kniezsa István sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján **K l a n i c z a y T i b o r t** , az irodalomtudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Klaniczay Tibort kutatásai a fiatalabb irodalomtörténész nemzedék legkiválóbbjainak sorába emelik. Zrinyi Miklósról készült nagy monográfiája, mely második kiadásban 1964-ben jelent meg, alapvető, új kutatásokat foglal össze és a régi magyar irodalom egyik korszakának, valamint a magyar barokk kutatásának perspektíváit hosszú időre megszabja. Rendkívül jelentősek ezenkívül a magyar reneszánszra és barokkra vonatkozó egyéb tanulmányai, melyek tanulmánykötetében jelentek meg. E kötet írásai közül is kiemelkedik Balassiról szóló tanulmánya, mely a magyar líra sajátosságainak s az első magyar költőegyéniség inspiráló szerepének újszerű elemzését nyújtja.

Klaniczay Tibor különösen a barokk-kutatás terén ért el olyan eredményeket, melyek nemzetközi vonatkozásban is jelentőséggel bírnak. Barokk-konceptiója e stilusirányzat marxista értékelését oly módon segíti elő, hogy abból a külföldi irodalmak marxista kutatói is segítséget nyerhetnek. Érdeme az is, hogy a marxista összehasonlító kutatási módszer kialakítása terén komoly kezdeményezéseket tett. Az utóbbi időben érdeklődése fokozott mértékben fordult a marxista irodalomelmélet kérdései felé. Ebben a kérdéskörben sok vitára okot adó, de egyszersmind elgondolkoztató felismeréseket tartalmazó tanulmánya a nemzeti kérdést, de még inkább a magyar irodalomtörténet módszereit tárgyaló nagy tanulmánya /felolvasásként hangzott el az MTA 1963. évi nagygyűlésének keretében az I. Osztály tudományos ülészakán/ és az 1962. évi budapesti Komparatista Konferencián tartott előadása az összehasonlító módszer kialakításának kérdéseiről a kelet-európai irodalmak vonatkozásában: mindez arról tanuskodik, hogy Klaniczay Tibor nem csupán a történeti, de az elméleti kutatások előbbrevitelére is nagy erőt fordít, s munkásságában az irodalomelméleti törekvések mindig szorosan kapcsolódnak a történeti módszer konkrét alkalmazásához.

Klanczay Tibor jelentős munkásságot fejt ki a tudományszervezés terén is. Az MTA Irodalomtörténeti Intézetének igazgatóhelyetteseként az Intézet számos tudományos vállalkozásának szervezésében vett tevékenyen részt. Ő alakította ki a Régi Magyar Osztály kutatási tervét, megszervezte a bibliográfiai kutatásokat és tisztázta azok elvi kérdéseit. A Magyar Irodalom Története című kézikönyv létrejöttében fontos része volt. Az első két kötet az ő tudományos koncepcióját fejezi ki és ezt a koncepciót a munkatársak fejezeteinek átírásával is érvényesítette. Különösen fontos, új tudományos eredmények kell tekintenünk a 18. század kutatása terén megindított munkákat, melyek a Kézikönyvben meglepő, eddig ismeretlen eredményeket jelentenek.

Az MTA I. Osztálya Textológiai Munkabizottságának elnökeként jelentős eredményeket ért el a tudományos, kritikai kiadások megszervezése, elvi kérdéseinek rendezése stb. terén.

Budapest, 1965. január 18.

Ortutay Gyula sk.
akadémikus

Sótér István sk.
levelező tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján Szabolcsi Miklóst, az irodalomtudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Szabolcsi Miklós 1921-ben született, és 1941 óta folytat tudományos munkásságot. Egyik kiemelkedő alakja annak az irodalomtörténész csoportnak, amely igazában a felszabadulás után formálódott ki, s kutatásaiban a marxizmus elveit, módszereit érvényesíti. Fő munkája a József Attila indulása c. monográfia, amely tudását és képességeit a legplasztikusabban mutatja. A méreteiben is impozáns munka a lankadatlan kutatói szorgalomnak és a magasszintű elemző és értékelő tehetségnek igen becses eredményeiből épült. A nagy szocialista költő indulásának feltárása közben Szabolcsi olyan tudományos építményt rakott fel, amely önmagában is megragad architektónikus értékeivel, következetes marxista elviségével, és bizonyos művészi és tudományos lezárttság megnyugtató benyomását kelti. Ugyanakkor teljes bizalmat ébreszt a nagy mű további fejezetei, az egész alkotás kibontakoztatása iránt.

Ezt a monográfiát megelőzőleg és követőleg is számos becses irodalmi teljesítmény fűződik Szabolcsi Miklós nevéhez. Már fiatal korában jelentős dolgozatokkal világította meg a stílusvizsgálat módszerbeli problémáit. Későbbi tanulmányai közül kiemelkednek a József Attila, Derkovits Gyula és Bartók Béla művészetének összefüggéseit vizsgáló dolgozat, s a Költészet és korszerűség című kötetébe összefoglalt becses analizisek. Tanulmányszámba menő bírálatai jelentek meg Ady prózai műveiről, Nagy Lajosról stb. Szerkesztője a Magyar Klasszikusok sorozatának, számos irodalmi gyűjteménynek, szerzője a Kultura világa c. kötet ama részének, amely századunk magyar irodalmát mutatja be.

Irodalomtudományi munkálkodása mellett mint egyetemi tanár, szerkesztő és kritikus jelentős szerepet vitt és visz Szabolcsi Miklós a magyar tudományos és irodalmi életben, a magyar kulturpolitikában. Széleskörű műveltsége, rendkívüli aktivitása és munka-

birása, valamint határozott politikai magatartása mindenképpen
alkalmassá is teszi ilyen jelentős szerep betöltésére.

Budapest, 1965. január 18.

Waldapfel József sk.
akadémikus

Kardos László sk.
levelező tag

Tolnai Gábor sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján B o g n á r J ó z s e f e t, a közgazdaságtudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Bognár József 48 éves, a közgazdaságtudományok doktora. A Magyar Tudományos Akadémia Afro-Ázsiai kutatócsoportjának vezetője. Tudományos munkaterülete korábban főleg a belkereskedelem volt, doktori disszertációja, melyet 1961. júliusában védett meg, a kereslet-kutatás kérdéseivel foglalkozott. /Kereslet és kereslet-kutatás a szocializmusban./ Ujabban elsősorban a gazdaságilag elmaradt országok fejlődési, tervezési, gazdaságpolitikai kérdéseivel foglalkozik. Előadásokat tartott Olaszországban, Ausztriában, a Német Szövetségi Köztársaságban, Indiában és másutt. Értékes tudományos tevékenységet fejt ki a fejlődő országoknak - Ghanának, Indiának, Indonéziának és másoknak - nyújtott gazdasági konzultációkban. Ghana számára hétéves fejlesztési tervet dolgozott ki. Cikkei részben külföldi kiadványokban, részben a The New Hungarian Quartely-ben és más magyar folyóiratokban jelentek meg. Tudományszervező tevékenységében első helyen kell említenünk az Afro-Ázsiai kutatócsoport létrehozását és vezetését.

Disszertációja megvédése óta publikált és sokszorosított tanulmányainak jegyzékét mellékelem.

Budapest, 1965. február 10.

Erdei Ferenc sk.
akadémikus

Friss István sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján **E l e k e s L a j o s t**, a történettudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Elekes Lajos tudományos munkásságának kezdetét 1937-ben megvédett doktori disszertációja jelzi. A disszertációt gyors egymásutánban több tanulmány követte és ennek alapján már 1942-ben egyetemi magántanárrá habilitálták. 1950-ig az Országos Levéltárban működött. 1951-ben megkapta a történettudományok kandidátusa, 1954-ben Hunyadi Jánosról írt munkájának megvédése alapján az akadémiai doktori címet. Tudományos munkásságáért 1953-ban a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki.

1954 óta egyetemi tanár. Jelenleg az ELTE Bölcsészettudományi Karán a Középkori Magyar Történeti Tanszék vezetője.

A Történelmi Társulat Elnökségének tagja. A "Századok" főszerkesztője.

Elekes Lajos mint fiatal történész hosszú időn át levéltárosként működött és a levéltári munka szigorú fegyelme egész tudományos munkásságán végigvonul. Annak ellenére, hogy előszertettel foglalkozik az egyes történet problémák nagy összefüggéseinek feltárásával, ez a szintetizáló munka nála mindig a források alapos és aprólékos felkutatásával párosul. Rendiség és központosítás, annak európai és magyarországi változatai - ez az elvi probléma, amelyet könyvekben és cikkeiben igyekezett minden oldalról megvilágítani. Hunyadi Jánosról és Mátyásról írt munkái is tulajdonképpen e problémakör konkrét történeti megvilágítását szolgálják. "A középkori magyar állam fejlődéséről" írt nem rég megjelent nagy monográfiájában tisztázni igyekszik hosszú évek óta felhalmozódott zavartkeltő, egymásnak sokszor teljesen ellentmondó nézeteket és végre világos képet adni középkori államszervezetünk fejlődéséről; a különböző felfogásokat széleskörűen, magas tudományos szinten bonckés alá vevő munkának ez nagymértékben sikerül is.

Egyidejűleg Elekes Lajost, mint egyetemi tanárt, rendkívül foglalkoztatják a korszerű műveltség, az egyetemi és nem egyetemi történet-oktatás, ill. a történeti ismeretek társadalmi hatékonyságának kérdései; e témakörrel több jelentős írásában foglalkozik. Az egyetemi oktatást segíti elő egyetemi tankönyvünk Elekes Lajos által írt része is. Külön rá kell mutatnunk arra, hogy munkáit általában a tudományos megalapozottság, a finom és pontos elemzés mellett a szép nyelvezet, az élvezetes, olvasmányos stílus jellemzi.

Mindezek a tulajdonságok Elekes Lajos legjobb marxista történészeink sorába emelik.

Budapest, 1965. február 16.

Pach Zsigmond Pál sk.
levelező tag

Andics Erzsébet sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján H á y L á s z l ó t, a közgazdaságtudományok doktorát előterjeszti levelező taggá vsló megválasztásra.

Háy László 74 éves, a közgazdaságtudományok doktora. A Magyar Tudományos Akadémia II. Osztálya Vezetőségének tagja. Dolgozataiban korábban elsősorban az imperializmus és az ipari ciklus újabb jelenségeivel foglalkozott. Az utolsó években e mellett egyre nagyobb teret szentel a szocialista országok, köztük elsősorban a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagjai fejlődésének. Részt vett a szocialista országok közötti munkamegosztás kérdéseivel foglalkozó, a Kommunista és Munkáspártok első titkárainak értekezlete által elfogadott dokumentum kidolgozásában. Magyarországon az elsők között foglalkozott a szocialista országok gazdasági fejlettsége kiegyenlítődésének kérdéseivel. Cikkei az utolsó években főleg a Társadalmi Szemlében, a Közgazdasági Szemlében, a Béke és Szocializmus c. folyóiratban jelentek meg. Utolsó könyve a múlt évben jelent meg a Kossuth Kiadónál. Előadást tartott a Béke és Szocializmus Szerkesztősége által 1963-ban rendezett tudományos ankéton, a KGST Közgazdasági Állandó Bizottsága csehszlovák tagozata által Prágában rendezett tudományos konferencián 1964-ben és a Szovjetunió Tudományos Akadémiája ülészakán 1964-ben. Mint az Akadémia II. Osztálya Vezetőségének egyik legaktívabb tagja élénken részt vesz Akadémiánk tudományszervezési munkájában is.

Irodalmi tevékenységének jegyzékét mellékelem.

Budapest, 1965. február 10.

Mátrai László sk.
akadémikus

Friss István sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján K o v á c s I s t v á n t, az állam- és jogtudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Kovács István 1921-ben született. Jogi doktorátust a debreceni egyetem jogi karán szerzett. A felszabadulás előtt az államapparátusban dolgozott. 1945-ben az Ideiglenes Nemzeti Kormány népjóléti minisztériumánál /a minisztérium megalakulásától, 1945. januárjától/, majd 1947-től Veszprém megye alispánjaként, 1948-49-ben az MDP központjában referensként, 1949/50-ben a belügyminisztériumban tanulmányi osztályvezetőként működött.

1955-ben szerzett kandidátusi fokozatot, 1962-ben megszerezte a tudományok doktora fokozatot. 1950-től vezeti a szegedi államjogi tanszéket, ahová 1954-ben kapott tanszékvezető egyetemi tanári kinevezést. 1951-től dolgozik a MTA Állam és Jogtudományi Intézetében, mint igazgatóhelyettes.

Első tudományos publikációi 1948-ban jelentek meg, azóta mintegy 8-10 könyve látott napvilágot. Ezeknek többségében mint társszerző működött közre. Jelentősek önálló monográfiái is, ezek közül az első "A burzsoá alkotmányosság válsága" 1953-ban, 15 iv terjedelemben jelent meg. "A szocialista alkotmányfejlődés új elemei" című monográfiáját 30 iv terjedelemben 1962-ben adta ki az Akadémiai Kiadó. Külön ki kell emelni az államjog egyetemi tankönyvének elkészítésében végzett munkásságát; a tankönyv 1960-ban jelent meg.

A társszerzésben irt munkák közül említésre méltók az államjog alapjairól, továbbá az államigazgatási jog alapjai témakörből irt munkák, valamint az alkotmány-kommentár.

A könyveken és monográfiákon kívül nagyszámu, kb 30-40 kutató jellegű tanulmányt publikált. Ezek sorából kiemelkednek a szocialista alkotmányfejlődés kérdéseit tárgyaló

tanulmányok, így az első szovjet alkotmányról, a magyar alkotmányfejlődésről szóló művei, továbbá a magyar állami szervek különböző típusai, illetve azok elméleti kérdéseit feldolgozó kisebb monográfia-jellegű munkái, így a minisztertanács helyéről és szerepéről, a tanácsok fejlődésének elvi alapjairól, az állami szervtípusok elhatárolásáról, az államigazgatás meghatározásáról, a társadalmi szervek rendszeréről írt tanulmányai. Doktori disszertációjának megjelenése óta is több, nagyobb terjedelmű tanulmányt publikált, illetve adott sajtó alá /igy a gazdaság szerkezete és vezetése a szocialista alkotmányokban, az állampolgári alapjogok fejlődési irányai, az állami és társadalmi mechanizmus rendszere kérdéskörökből/.

Kovács István munkássága külföldön is ismert. 1956-ban jelent meg cseh nyelven a burzsoá alkotmányosság válságáról írt monográfiája átdolgozott formában, 1963-ban, tehát doktori disszertációja után jelent meg ugyancsak átdolgozott formában a "Magyar államjog" egyetemi tankönyve orosz nyelven Moszkvában. Több tanulmányát közölték a Szovjetunióban /igy a magyar tanácsköztársaság alkotmányfejlődéséről/. Magyar Kiadónál is megjelentek idegen nyelven tanulmányai /a magyar alkotmány fejlődéséről és az államigazgatás meghatározásáról/. Munkásságának külföldi visszhangja is pozitív; legutolsó monográfiájáról a Szovjetunióban és Lengyelországban elismerő kritika jelent meg.

Kovács István jelentős szerepet vállalt a törvényalkotás munkájában is; több fontos törvény előkészítésében vett részt. E téren végzett munkásságának elismeréseként "Munkaérdemrend" kitüntetésben részesült.

Budapest, 1965. január 28.

Nizsalovszky Endre sk.
akadémikus

Szabó Imre sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján P é c s i M á r t o n t, a földrajztudományok doktorát, előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Pécsi Márton kutatói pályája kezdete óta a geomorfológia alapvető kérdéseivel foglalkozott. Első nagyobb volumenű vizsgálatai a Duna teraszképződéseire vonatkoztak és neki sikerült először /1957/ a geomorfológia számára UJ MÓDSZEREK alkalmazásával a teraszok párhuzamosítását a Duna-völgy egész rendszerére kiterjeszteni. Ennek alapján a Duna-völgy poligene-tikus fejlődése teljes képét kidolgozta külföldön is elismert kitűnő könyvében.

Ezután figyelme kiterjedt Magyarország és Középeurópa földrajzi formái keletkezésének egész komplexumára. Az eddigi eljárásoktól eltérően nemcsak a folyóvíz és szél munkáját vette itt tekintetbe, hanem azokat a sokrétű gravitációs eredetű felületi folyamatokat is, amelyeket az ő kezdeményezésére ma világszerte "derázió"nak neveznek. Az ilyen módon elért ^{geo} morfológiai szintézist foglalta össze az 1962-ben megvédett tudományok doktora értekezése.

Pécsi új módszert, sőt irányzatot vezetett be a geomorfológiai térképezés lehetővé tételére, amely a természeti földrajzi kutatásoknak a társtudományok felé való alkalmazását gyakorlatilag is biztosítja. Az általa vezetett akadémiai intézmény e térképezéssel Magyarország természeti földrajzi viszonyainak megismerése és rögzítése terén már is nagy szolgálatot tett. Azok a nemzetközi erőfeszítések, amelyek a világ geomorfológiai térképének elkészítésére irányulnak, a Pécsi-féle eljárást vita alapul fogadta el. Ugyanezt a KGST mérnökgeológiai szekciója a mérnökgeológiai térképezés kifejlesztéséhez is fontos kiindulópontnak tekinti.

Pécsi a nemzetközi fórumok előtt is közismert tudományos személyiség. A nemzetközi Geográfiai Unió és az INQUA különböző bizottságainak választott tagja;

Mindemellett kitűnő szervező is. Az egyetemi oktatásban töltött mintegy 10 év munkássága során a magasszintű földrajzi tanítás hatékonyabbá tételéhez is jelentékenyen hozzájárult. Mint az említett akadémiai intézmény igazgatója, intézményének magyarországi és külföldi intézetekkel való szoros és eredményes kapcsolatát alakította ki.

Pécsi Márton jelenleg 42 éves.

Megjelent dolgozatai száma: 60.

Mátrai László sk.
akadémikus

Szádeczky-Kardoss Elemér sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján Nagy Károlyt, a fizikai tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Mint az Osztály tanácskozó tagja és a Tudományos Minősítő Bizottság titkára, Nagy Károly máris szoros kapcsolatban áll az Akadémiával és az utóbbi tisztségét hivatásszerűbben láthatná el, mint az Akadémia tagja. Kiemelem, hogy ugy az Elnökség, mint az Osztály egyre nagyobb súlyt helyeznek arra, hogy az Akadémia tagjai nemcsak tudományos kutatással, hanem szakértő szervező munkával is hozzájáruljanak az Akadémia feladatainak teljesítéséhez. Dr. Nagy Károly ugy egyetemi működése terén, mint a TMB-beli titkári hivatásának ellátásában számos jelét adta szervező képességének. Munkabírása szinte kimerithetetlen.

Világos, hogy az akadémiai tagság legelső követelménye a tudományos munka kiváló minősége. Dr. Nagy Károly tudományos dolgozatainak címeit és összefoglaló méltánylását lentebb közlöm. Dolgozatai egytől egyig modern témákkal foglalkoznak és a szerző elismerésre méltó intuicióval nemcsak a probléma továbbfejlesztéséhez járul hozzá, hanem számos esetben végérvényes megoldást is ad.

Külföldi szakkörök méltányoló hivatkozásaira utalhatok.

Dr. Nagy Károly tudományos munkásságának rövid ismertetése:

Egyetemi tanulmányainak befejezése után az ELTE Elméleti Fizikai Tanszékére került. Kezdetben az atommagfizika elméleti tanulmányozásával foglalkozott. Azt vizsgálta, hogyan lehetne egyszerű elméleti uton kiszámítani a magba beépülő utolsó neutron kötési energiáját. IVANENKO egyik munkájához kapcsolódva, közönséges Yukawa-potenciál alkalmazásával végzett néhány konkrét magra számításokat, amelyek jó egyezést mutattak a tapasztalattal /1.dolgozat/.

Aspiránsi munkájának megkezdésekor bekapcsolódott a tanszéken folyó kollektív kutatómunkába, mely akkor a mozgó dielektrikumok energia- és impulzusviszonyainak tisztázását tűzte célul. A mozgó testek relativisztikus elektrodinamikájának mintegy

ötven éve vitatott problémáját sikerült a tanszéki kollektívának megoldani. Nagy Károly ebben a munkában a mozgó dielektrikumok kvantumelektrodinamikáját dolgozta ki az Abraham-féle energia-impulzus-tenzor természetes kiegészítéseként adódó ún. sugárzási tenzor alapján. Eredményei a Minkowski-tenzorra alapozott korábbi elmélet abszurdnak tűnő hiányosságaitól mentesek és természetes magyarázatát adják a szigetelőben haladó fotonokkal kapcsolatos energia és impulzusproblémáknak. Érdemes megjegyezni, hogy ezek alapján a szigetelőben haladó foton nyugalmi tömege zérustól különböző pozitív mennyiségnek adódik, - szemben a Minkowski-tenzorra alapozott Jauch-Watson-elmélettel, ahol ez a mennyiség imaginárius. - A foton tehetetlen tömege is a korpuszculákra jól ismert módon függ a sebességtől. Az említett sugárzási tenzort ő írta fel először általános kovariáns formában. /A problémakörrel több dolgozata foglalkozik: 4,5,6,7,11./

Infeld professzornál tett tanulmányutja során érdeklődése a mozgásegyenletek problematikája felé fordult. Einstein és Infeld munkáiból ismeretess, hogy nem-lineáris térelméletben, mint pl. a gravitáció elméletében, a mozgásegyenletek levezethetők a téregyenletekből. Lineáris térelméletben /pl. elektromágneses tér elméletében/ viszont ez nem megy. Infeld kidolgozott egy olyan eljárást, amellyel lineáris térelméletben is levezethetők a mozgásegyenletek a téregyenletekből. Nevezetesen, a lineáris téregyenletekhez hozzáveszi a mindig jelenlévő gyenge gravitációs teret, ami által az egyenletek nem-lineárisokká válnak és a végén a gravitációs állandóval zérushoz tart. Nagy Károly ezt a módszert alkalmazta a mágneses dipólus, továbbá a spinnel rendelkező töltött részecske relativisztikus mozgásegyenletének a levezetésére. A spinnel rendelkező részecskék mozgásegyenletével sokan foglalkoztak különféle szempontok és módszerek alapján. Nagy Károly a tér és a részecskéből álló rendszer energia-impulzus-tenzorának divergenciamentességéből indul ki. Meghatározta a pólus-dipólus részecskék kinematikai energia-impulzus-tenzorát, ami lehetővé tette a mozgásegyenletek lehető legegyszerűbb és egységes módszerrel történő levezetését. E problémakörhöz tartozó dolgozataira a témával régóta foglalkozó neves fizikusok /pl. Corben, Weiszenhof/ hivat-

koznak. /Idevágó dolgozatok: 8,9,12,15./

1957-től az elemi részecskék fizikájával foglalkozik. Egyik dolgozatában a longitudinálisan polarizált elektron-elektron szórás hatáskeresztmetszetét határozta meg. A kérdés akkor igen aktuális volt, mert a gyenge kölcsönhatás paritássértésének következtében előálló longitudinális elektron-polarizációt ilyen méréssel lehetett a legpontosabban mérni. Erre mutat az is, hogy Nagy Károllyal teljesen egyidőben még három külföldi fizikus foglalkozott a problémával.

Több dolgozatában foglalkozott az elektronbefogás során emittált neutrínó és gammakvantum szögkorrelációjával. A szögkorrelációs mérések mind a magfizika, mind az elemi részek fizikája szempontjából igen jelentősek. Nevezetesen ennek alapján felvilágosítás nyerhető pl. a mag impulzuszórájáról és belső szerkezetéről, továbbá az elemi részek polarizációját is meg lehet így határozni. Goldhaber ilyen mérésekkel határozta meg a neutrínó polarizációs állapotát. Nagy Károly több dolgozatában kidolgozta a neutrínó-gamma szögkorreláció elméletét a legáltalánosabb esetre, és pedig megengedett, valamint tetszőleges rendben tiltott elektron-befogás esetére. /Idevágó dolgozatok: 17,19,20,24/

Az elemi részek gyenge kölcsönhatásának problematikája a paritássértés felismerése óta a fizikai kutatások egyik legfontosabb területét képezi. Nagy Károly az utóbbi néhány évben idevágó kérdésekkel foglalkozik. Egyik dolgozatában egy érdekes szimmetria-elvelet állított fel, amely amellett, hogy a jól ismert kölcsönhatási Hamilton-operátorokat /pl. elektromágneses/ invariánsul hagyja, a gyenge kölcsönhatásoknál egyértelműen a $V-A$ /vektor mínusz axiálvektor/ csatoláshoz vezet és pedig müon-bomlásnál a vektor és axiálvektor rész csatolási állandója azonosnak adódik, míg béta-bomlásnál megengedi a két csatolási állandó különbözőségét teljes egyetértésben a tapasztalattal /21,22,23,27.sz. dolgozatok/.

Néhány évvel ezelőtt több fizikus arra a hipotézisre jutott, hogy a természetben kétfajta neutrínó létezik: egyik az elektronnal, másik a müonnal társulva keletkezik. Sokan foglal-

koztak azzal a kérdéssel, hogy ha tényleg két neutrínó van, milyen fizikai sajátságokban különböznek ezek egymástól. Nagy Károly még a második neutrínó kísérleti kimutatása előtt /1961/ feltételezte, hogy a müon -neutrino nyugalmi tömege zérustól különböző. Pontos elemzéssel megvizsgálta, hogy milyen effektusnál kell ennek érezhető módon jelentkeznie. Arra következtetett, hogy a müon-bomlás és a pion-bomlás jelensége alkalmas ennek vizsgálataira. Meghatározta a müon-bomlás elektron-energiaspektrumát azzal a feltevéssel, hogy $m_\nu \neq 0$. A spektrum nagyenergiás vége igen érzékenyen függ m_ν -től. A tapasztalati görbékkel való egybevetés arra mutat, hogy valóban különbözik zérustól. A pion-bomlásnál pedig az elektronra és müonra történő bomlás aránya függ jelentősen a müon-neutrínó nyugalmi tömegétől. Mindkét vizsgálatból az derül ki, hogy a müon-neutrínó nyugalmi tömege /5-10/ elektrontömeg körül van. Ennél pontosabb becsléshez az elektromágneses sugárzási korrekciókat is figyelembe kell venni. A legújabb kísérleti adatok szerint $m_\nu \approx 6$ elektrontömeg, ami nagyon jó egyezésben van Nagy Károly fenti elméleti eredményével. Az utóbbi két évben Nagy Károly idejének jelentős részét tankönyvirásra fordította. Mult év decemberében készült el "Statisztikus mechanika" c. /társszerzőkkel írott/ könyve, mely most van kiadás alatt a Műszaki Könyvkiadónál.

Jelenleg a tanárszakosok elektrodinamika és relativitás-elméleti előadásához szükséges 26 ives tankönyvön dolgozik.

Budapest, 1964. december

Novobátczy Károly sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján T a n d o r i K á r o l y t, a matematikai tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Tandori Károly elsősorban az általános ortogonális sorok igen bonyolult konvergencia- és szummáció-problémáival foglalkozott, ezenkívül érdekes vizsgálatokat végzett a trigonometrikus sorok, valamint a funkcionálanalízis alkalmazása területén is.

Munkásságának oroszlanrészét azok az eredmények teszik ki, amelyekben az ortogonális sorok legkülönbözőbb divergencia-jelenségeinek fellépését mutatja meg. Ezek nemcsak meglepő, Tandori Károly fellépése előtt ismeretlen tényeket tártak fel, hanem egy Tandori által kidolgozott közös alap gondolatu módszeren nyugsznak. Jelentősége miatt érdemes e módszer fejlődéséről néhány szót szólni.

D. Mensov, a közismert moszkvai matematikus már 1923-ban publikált egy igen bonyolult konstrukciót egy bizonyos divergenoiá-jelenség létezésének a kimutatására. Noha Mensov példája az egész matematikai világban közismertté vált, mégsem inspirált 1957-ig egyetlen új munkát sem, mert úgy látszott, hogy az pusztán egyetlen fontos kérdés eldöntésére készült speciális konstrukció. Tandori finom analizissel felfedezte, hogy Mensov eljárásának mélyén olyan általános konstrukciós elv rejlik, amelynek segítségével számos, eddig nem várt divergencia-jelenség létezése mutatható ki, ha ezt az elvet igen finom és bonyolult technikával alkalmazzuk. Így sikerült számos olyan probléma tekintetében végleges eredményt elérnie, amelyek azelőtt nyitlak voltak, sőt módszer hiányában megközelíthetőknek sem látszóttak. Érthető, hogy ilyen sokoldaluan alkalmazható eljárással elért meglepően sok eredménynek nemzetközi visszhangja van.

Tandorinak általános ortogonális sorokra vonatkozó sok munkája közül kettőt szeretnénk kiemelni. Az első az un. feltétel nélküli konvergenciára vonatkozik. Ebben Tandorinak egyrészt sikerült a feltétel nélküli konvergencia szükséges és elégséges fel-

tételét megadni, másrészt sajátos módszerével kimutatta, hogy a megadott feltétel tovább már nem javítható. Ezzel lehetővé vált lezárni egy 1927 óta sokak által kutatott, de a szükségesség problémája irányában szinte megközelíthetetlennek látszó területet. A másik az általános ortogonális sorok konvergenciájára vonatkozó olyan szükséges és elégséges feltétel felfedezése, amelyben kizárólag az együtthetők szerepelnek. Ennek az a jelentősége, hogy ilyen módon adott számsorozatról pusztán "ránézéssel" eldönthető, alkalmas-e arra, hogy tagjaival, mint együtthetőkkel alkotott bármely ortogonális sor majdnem mindenütt konvergens legyen, vagy sem.

Tandori Károlynak trigonometrikus sorokkal foglalkozó munkái közül az erős szummációt tárgyaló cikkét szeretnénk kiemelni. Marcinkiewicz már 1939-ben megmutatta, hogy bármely Fourier-sor majdnem mindenütt erősen szummálható, de nem volt képes megadni azokat a pontokat, ahol ez bekövetkezik. Tandori az integrálható függvények pontjainak olyan strukturális tulajdonságát adta meg, amely egyrészt maga után vonja a Fourier-sor erős szummálhatóságát ezekben a pontokban, másrészt bármely integrálható függvény pontjai egy nulla mértékű halmaztól eltekintve rendelkeznek a szóbanforgó tulajdonsággal. Tandori tehát Marcinkiewicz "globális eredményét" pontonkénti "finom strukturális" kritériummá finomította.

Végül a funkcionálanalízis alkalmazását illetően, Tandori funkcionálanalitikus módszerrel bizonyította be Fagyeejev szinguláris integrálokra vonatkozó ismert tételét. Ezzel Fagyeejev egyébként igen hosszadalmas bizonyítást igénylő eredményét be lehet sorolni a Lebesgue klasszikus munkái által megnyitott kutatás irányába. Legujabb, az ortogonális sorok konvergenciájára vonatkozó vizsgálatai ugyancsak kapcsolatban vannak a funkcionálanalízissel. Kimutatta ugyanis, hogy az olyan együtthetősorozatok, amelyekkel képzett ortogonális sorok az ortogonális rendszer bármely választása mellett majdnem mindenütt konvergálnak, alkalmas normafogalom mellett Banach-teret alkotnak.

Tandori Károly 1925-ben született Ujvidéken, gyermekkora óta Szegeden él, ahol középiskolai és egyetemi tanulmányait végezte.

Az aspirantúra után kandidátusi, majd doktori fokozatot nyert; az analízisnek előbb docense, azután professzora a szegedi József Attila Tudományegyetemen; 1962-ben pedig Kossuth-díjban részesült.

Tandori az egyetemi oktatás és az aspiráns-képzés tekintetében is értékes munkát végzett, valamint társadalmi munkája is közmegbecsülésnek örvend, aminek bizonyossága, hogy őt az MSZMP szegedi Pártbizottsága méltónak találta a Pártegyetem elvégzésére. Mint az Akadémia Matematikai Bizottságának, a TMB Matematikai Szakbizottságának és az I. sz. főfeladat Koordinációs Bizottságának tagja, élénken részt vesz a hazai matematikai kutatások szervezésének és irányításának munkájában.

Budapest, 1964. december 10.

Szőkefalvi-Nagy Béla sk.
akadémikus

Rényi Alfréd sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján U b r i z s y G á b o r t, a biológiai tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való megválasztásra.

Ubrizsy Gábor, a biológiai tudományok doktora, a F.M. Növényvédelmi Kutató Intézetének igazgatója.

Ungváron született 1919-ben. Egyetemi tanulmányait Debrecenben, a Tudományegyetem Bölcsész Karán és Tanárképző Intézetében végezte 1937-1941 között. 1951-ben a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki. 1952 óta a biológiai tudományok doktora.

Ubrizsy Gábor 1938-tól 1949-ig oktatóként dolgozott a debreceni Tudományegyetemen, a Mezőgazdasági Főiskolán, majd a debreceni Mezőgazdasági Technikumban, illetve a szarvasi Mezőgazdasági Technikumban. 1944-1950-ben a Mezőgazdasági Tudományos Központ főelőadójaként, 1950-től pedig a Növényvédelmi Kutató Intézet igazgatójaként dolgozik. 1956-ig tagja volt az MDP-nek, azóta pártonkívüli.

Tagja az Európai Növényvédelmi Szervezetnek /EPPO/. Elnöke az MTA Növényvédelmi Szakbizottságának és a 37.sz. Koordináló Bizottságnak.

Növénykórtani kutatási eredményei nemzetközi viszonylatban is elismertek. A vegyszeres gyomirtás terén munkatársaival közösen külföldön is elismert eredményeket ért el. Mykológiai kutatási eredményei is jelentősek. Számos KGST értekezleten és nyugati konferencián képviselte e témákban hazánkat. Négy könyve, 20 nagyobb terjedelmű tudományos dolgozata és 83 szakdolgozata jelent meg eddig. Kiemelkedő a tudománynépszerűsítő tevékenysége, amelyet 193 közleménye, továbbá a TIT-ben, az Agrártudományi Egyesületben és a Hazafias Népfrontban folytatott munkássága ékesen bizonyít.

Ubrizsy Gábort kiemelkedő tudományos kutató munkája, jelentős tudományszervező és igen széleskörű tudománynépszerűsítő

tevékenysége méltóvá teszük - véleményünk szerint - arra, hogy Akadémiánk a tagjai sorába válassza.

Budapest, 1965. február 11.

Mócsy János sk.
akadémikus

Máthé Imre sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján Osáki Frigyest, a műszaki tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való választásra.

Osáki Frigyes 44 éves. 1949-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1960-ban a műszaki tudományok doktora lett.

Osáki Frigyes eddigi pályafutása alatt kiterjedt tudományos és gyakorlati tevékenységet fejtett ki az erősáramu elektrotechnika, valamint az automatika területén. Fenti tudományos munkásságán kívül több mint egy évtizede vesz részt a Műszaki Egyetem oktatási munkájában, ahol 1951-54 évek között a Villamosgépek Üzemtana Tanszék keretében, majd később 1956-tól a Különleges Villamosgépek Tanszékén, 1961-től kezdve az Automatizálási Tanszéken folytatott kiemelkedő oktatási tevékenységet.

Osáki Frigyes fiatal mérnök-generáció egyik legtehetségesebb, nagy munkabírásu tagja, aki magyar és idegen nyelven megjelent dolgozataival sok esetben komoly nemzetközi elismerést is aratott. Több ízben tartott külföldön előadásokat ugyancsak nagy sikerrel.

Tudományos és szakmai munkásságára jellemző, hogy tudományos munkásságának viszonylag rövid ideje alatt 41 különböző értekezést és dolgozatot jelentetett meg.

Évek óta részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia automatizálási, valamint erősáramu bizottságának munkájában, így a Magyar Tudományos Akadémia életével már eddig is szerves kapcsolatba került.

Budapest, 1965. január 30.

Kovács Károly Pál sk.
levelező tag

Benedikt Ottó sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§./3/ bekezdése alapján K e r t a i G y ö r g y ö t a föld és ásványtani tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való választásra.

Kertai György 53 éves, "A kőolaj és földgáz telepek kialakulása és viszonya a földtani szerkezethez" c. disszertációjának megvédése útján, 1962-ben nyerte el a föld és ásványtani tudományok doktora tudományos fokozatot.

Jelenleg az Országos Földtani Hivatal elnöke és az Országos Kőolaj és Gázipari Tröszt helyettes vezérigazgatója. Kossuth-díjas.

A Magyar Tudományos Akadémia bizottsági munkájában 1953 óta vesz részt. A bizottságok f.évi átszervezése óta a "Nem szilárd ásványi nyersanyagok" tudományos bizottságnak elnöki tisztét tölti be. Tanácskozó tagja a Föld és Bányászati Tudományok Szakcsoportjának. Cimzetes egyetemi tanár.

Kertai György nemzetközileg is elismert tudományos vizsgálataival megalapozták a magyarországi olaj és földgáz kutatás eredményes felfejlesztését. Munkássága eredményeként legnagyobb jelentőségű energiabázisunk a kőolajtudomány betűszerinti értelemben, termelőeszközzé lett.

Tudományos irodalmi tevékenysége: 30 nyomtatásban megjelent szakcikk, 16 ismeretterjesztő közlemény.

A Föld és Bányászati Tudományok Szakcsoportja 1965. január 29.-i ülésén egyhangu határozattal javasolta Dr. Kertai György akadémiai levelező taggá jelölését, tudományos, népgazdasági és társadalmi tevékenysége, valamint egyéni emberi magatartásának elismerése alapján.

Budapest, 1965. január 30.

Szádeczky-Kardoss Elemér sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§. /3/ bekezdése alapján **P a n t ó G á b o r** t a föld-és ásványtani tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való választásra.

Pantó Gábor 48 éves. "A rudabányai vasércvomitat földtani felépítése" c. disszertációjának megvédése útján 1956-ban nyerte el a föld-és ásványtani tudományok doktora tudományos fokozatot.

Jelenleg a Magyar Állami Földtani Intézet tudományos osztályvezetője.

A Magyar Tudományos Akadémia bizottsági munkájában a bizottsági rendszer kialakulása óta vesz részt. A bizottságok f. évi átszervezése óta a Geokémiai Tudományos Bizottság elnöki tisztét tölti be.

Pantó Gábor kutatómunkája mind módszereiben, mind a vizsgálat mélysége tekintetében felöleli a magyarországi érc kutatás problematikájának jelentős részét. Munkásságában tükröződik a magyarországi geokémiai szemlélet kifejlődése és ez ércgenetikai vizsgálatait előremutatóvá teszi. A modern szemléletű vulkanológiai kutató tevékenysége és értékelései nemcsak a magyar föld megismerésében döntőek, de az "ignimbrit kérdés" néven összefoglalt problémakörben nemzetközi fórumon is leismert, gyakorlatilag fontos, tisztázást és előrehaladást jelentenek.

Tudományos irodalmi tevékenysége: 72 nyomtatásban megjelent értekezés.

Kutatói munkásságán kívül ki kell emelni kiváló szervező-képességét, pedagógiai tevékenységét, melyet nyolc esztendeje az Eötvös Loránd Tudomány Egyetemen fejt ki.

A Föld és Bányászati Tudományok Szakcsoportja 1965. január 29.-i ülésén egyhangu határozattal javasolta dr. Pantó Gábor akadémiai levelező taggá jelölését, tudományos, népgazdasági és tudományszervezői tevékenysége, valamint egyéni emberi magatartásának elismerése alapján.

Budapest, 1965. január 30.

Szádeczky-Kardoss Elemér sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§./3/ bekezdése alapján Nagy Ferencet, a kémiai tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való választásra.

Nagy Ferenc 1927-ben született Debrecenben. 1949-ben szerzett vegyészdiplomát a Budapesti Tudományegyetemen. Utána tanársegédként működött az egyetem Fizikai-Kémiai és Radiológiai Tanszékén, majd az MTA Központi Kémiai Kutató Intézetének lett tudományos munkatársa, utóbb osztályvezetője, s 1958 óta igazgatóhelyettese.

Tudományos munkásságának zömét a katalízis területére összpontosította, s főleg az elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt igen fontos hidrogénezéssel kapcsolatos problémákat vizsgálja. Kinetikai vizsgálatokkal kiderítette számos folyadékfázisú hidrogénezési folyamat részfolyamait, s ezeket külön-külön vizsgálva világította meg a brutto-folyamat mechanizmusát. Konkrét kémiai folyamatok mechanizmusának felderítésén tulmenően vizsgálatai jelentősen továbbfejlesztették a folyadékfázisban végbemenő katalitikus reakciók és a hidrogénmolekula katalitikus aktiválódása általános törvényszerűségeire vonatkozó ismereteinket. Megállapította a szokásos laboratóriumi körülmények közötti gázabszorpció kinetikai összefüggéseit, valamint a gázoknak szuszpenziókban való oldódási sebességének törvényszerűségeit.

A hidrogén katalitikus hatására vonatkozóan elektrokémiai módszerekkel végzett vizsgálataival kimutatta, hogy a katalitikus hidrogénezési reakciókban az oldott hidrogénnek a katalizátor felületére való diffúziója a leglassabb részfolyamat, tehát ez szabja meg az egész folyamat sebességét. Ennek következtében az irodalomban közölt sebességértékek nem a tulajdonképpen kémiai reakció sebességére vonatkoznak.

Elektromos analog segítségével megoldotta az inhomogén peremfeltételű diffúzió egyenletét, amelyet a hidrogénelektród

diffúziós határáramára alkalmazva módszert dolgozott ki a platinaelektródok aktiv helyei sűrűségének meghatározására. Megállapította a hidrogénezés sebessége és a katalizátor elektródpotenciálja közötti összefüggés matematikai alakját.

Foglalkozott Nagy Ferenc a homogén hidrogénező katalizátorok problémáival is. A már ismert elektronszerkezeti analógiákon túlmenően számos analógiára mutatott rá a homogén és heterogén hidrogénaktivátorok hatásmechanizmusa között. Ezek alapján egységesen értelmezte a hidrogéngáz elektrólitikus ionizációjának $/H_2-H^+ /$ mechanizmusát, ill. részfolyamatait homogén és heterogén katalizátorok esetében.

Fémkontaktokon vizes fázisban végbemenő reakciók mechanizmusával kapcsolatban megállapította, hogy a szerves vegyületek hidrogénezése kétféle: atomos és ionos mechanizmus szerint történhet. Sokoldaluan tisztázta a reakciómechanizmust különféle vegyületcsaládok esetében. Nehésvizes oldatokban a kinetikus izotopeffektus révén igazolta, hogy a kontaktkatalitikus hidrogénezés kettős és hármas kötésű szénatomokat tartalmazó vegyületekben atomos mechanizmus szerint megy végbe.

Nagy Ferenc kutatásaiba a munkatársak széles körét vonja be és nagy gondot fordít tudományos fejlődésük előmozdítására. Speciális kutatómunkáján kívül élénk tevékenységet fejt ki a hazai tudományos közéletben. Nagy érdemei vannak a Központi Kémiai Kutató Intézet fejlődésének előmozdításában, továbbá az Osztály Katalizis Munkabizottságának eredményes tevékenységében. Éles kritikájával fáradhatatlanul küzd a fejlődést lassító tényezők kiküszöböléséért és a tudományos szemlélet minél szélesebbkörű érvényesüléséért. Levelező taggá választásával az Osztály olyan taggal gyarapodnék, aki éles szemmel ismeri fel a megoldásra váró problémákat, nagy felkészültséggel, mélyenszántó eredeti gondolatokkal, körültekintő szabatos és szellemes kísérletekkel járul hozzá a tudomány fejlődéséhez.

Budapest, 1965. január 10.

Erdey-Gruz Tibor sk.
akadémikus

Lengyel Béla sk.
levelező tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8.§./3/ bekezdése alapján B a l o g h J á n o s t, a biológiai tudományok doktorát előterjeszti levelező taggá való választásra.

Balogh János 1913-ban született. Apja falusi tanító volt, az első világháboruban elesett. Anyját hétéves korában vesztette el. Tízéves korától kezdve árvaházban nevelkedett. Az egyetemet Budapesten végezte: természetrajz-földrajz szakos tanári és bölcsészdoktori oklevele van. 1936-tól kezdve ugyyszólván megszakítás nélkül a budapesti egyetem Állatrendszertani Intézetében dolgozik, mint fizetéstelen tanársegéd, tanársegéd, adjunktus, majd 1951. óta akadémiai kutató és osztályvezető. 1943-ban "Magyarország állatvilága" tárgykörből magántanári képesítést nyert. 1961-ben volt 25. éves szolgálati jubileuma, 1963-ban a Kossuth-díj II. fokozatával tüntették ki. 1964-ben egyetemi tanárrá nevezték ki az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állatrendszertani Tanszékéhez.

A mellékelt irodalmi jegyzék szerint Balogh Jánosnak 97 tudományos dolgozata van. Népszerűsítő cikkeinek hosszú sorát szándékosan nem is soroljuk fel.

Balogh János szakmája az állatrendszertan. Egész fiatal kora óta a Pókszabású állatok /Arachnoidea/ rendszertanával, mégpedig elsősorban a Pókok /Araneidea/ és az Atkák /Acaridea/ rendjével foglalkozik. E két rendszertani csoport systematikai műveléséből természetszerűen fejlett ki másik két kutatási területe, a talajzoológia és a társulástan, zoo-cönológia.

Rendszertanilag kutatta és feldolgozta a hazai állatvilág említett csoportjait. Hazánk faunáját e munkáival számos fajjal gazdagította. Mint e csoportok specialistája, igen sok anyagot kapott feldolgozásra külföldi muzeumoktól és expedícióktól, úgy Kelet-Afrika, Angola, Madagaskár, Kongó, Peru, Argentina, stb. faunájával is megismerkedett. Különösen jelentősek azok a munkái, amelyekben széles anyagismerete alapján nagy, összefoglaló rend-

szerezést végzett. Rendszertani munkájának eredményeképpen mintegy 12 családot /familia/, 60 nemet /genus/ és kb. 300 fajt /species/ vezetett be az acarológiába, mint a tudományra nézve új egységeket.

Rendszertani csoportjaival kezdettől fogva cönológiai szemlélettel dolgozott és a mennyiségi gyűjtési módszert alkalmazta. Már doktori értekezése ilyen tárgyú volt. Ezután egyre jobban elmélyülten foglalkozott a cönológiával és ennek alapjait éles kritikával új szempontok szerint kidolgozta. Ez a magyarul németül megjelent "A zöcönológia alapjai" c. könyve volt biológiai tudományok doktori értekezése.

A rendszertani és cönológiai irány egymásrahatásából szinte szükségszerűen adódott harmadik kutatási területe, a talajzoológia, amelynek művelés céljából Akadémiánk Kutatócsoportot szervezett az Állatrendszertani Intézet mellett. Kiterjesztette figyelmét a talajban élő állatok tevékenységére, életmódjára, cönológiai kapcsolataira, a humifikáció kérdéseire. Mindezeket a környezet-hatás szempontjából vizsgálja és kutatja jelentőségüket a talaj életére és a talaj - élővilág kölcsönhatására vonatkozólag. Tanulmányai eredményéről több közleményt tett közzé és bel- és külföldön több előadást tartott. Munkássága elismerésül lett tagja a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Tudományok Osztálya vezetőségének, Zoológiai Bizottságának, az Acta Zoologica szerkesztőbizottságának, a Természettudományi Társulat választmányának, a Magyar Biológiai Társaság Állattani szakosztályának elnöke, majd a Tudományos Minősítő Bizottság tagja. Többször volt aspiráns-vezető, többször kapott akadémiai prémiumot és Talajzoológiai Kutatócsoportja 1962-ben elnökségi jutalmat. 1963-ban nyerte el a legnagyobb magyar tudományos kitüntetést, a Kossuth-díj II. fokozatát.

Munkásságát külföldön is elismerik és nagyra becsülik. Erre vallanak az anyagfeldolgozásra vonatkozó felkérések, a tiszteletére nevére elnevezett állatfajok és a több felkérés kongresszusokon és symposiumokon való összefoglaló és értékelő előadásokra.

Az UNESCO elfogadta javaslatait a trópusi nedves övben folytatandó talajzoológiai kutatásokról és a talajzoológusokat kiképző kurzusok szervezéséről. 1957-től kezdve minden évben 1-2 külföldi /orosz, cseh, bolgár, keletnémet, osztrák/ fiatal kutató töltött mellette hosszabb-rövidebb időt acarológiai és talajzoológiai kiképzés céljából.

A "Pedobiologia" c. folyóirat szerkesztőbizottsági tagja /Berlin/.

Belekapcsolódott speciális előadásokkal az egyetemi szakképzésbe is. Tevékenyen részt vett a tudományok népszerűsítésében. A TIT állattani bizottságának elnöke. Igen jó előadó és népszerű író ember. Folyóiratokban és újságokban igen sok cikket írt, szoros kapcsolata van a Rádióval, amelynek egyszer "Nivódíját" is elnyerte. Tudományos vezetője volt az "Ezüstszálak" c. tudományos kisfilmnek.

Agilis, aktív egyéniség. Tevékeny és tetterős ember, kiváló szervező. Demokratikus gondolkozású és haladó szellemű egyéniség.

Meggyőződésünk szerint Balogh Jánossal olyan ember kerülne Akadémiánk tagjai közé, aki mint tudós, világviszonylatban is elismert és hangadó képviselője szakterületének, előreviszi a hazai szaktudományt, eredményesen dolgozik a tudományos szakképzésben és a tudomány népszerűsítésében is. Ezért levelező taggá való választását legjobb meggyőződésünk szerint ajánljuk.

Budapest, 1965. január 11.

Dudich Endre sk.
akadémikus

Törő Imre sk.
akadémikus

T I S Z T E L E T I T A G O K

/1965/

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján az I. Osztály javaslatára tiszteletli tagnak ajánlja
W e r n e r H a r t k e professzort, a Német Demokratikus
Köztársaság Tudományos Akadémiája elnökét.

Werner Hartke a berlini Humboldt-Egyetem tanára, a klasszika-filológia és az ókori történet nemzetközileg elismert, kimagasló képviselője. Kutatásainak középpontjában a római történelem és irodalomtörténet áll. Különösen fontosak a római császárkorra vonatkozó kutatásai, amelyek során főleg a római császár-életrajzok IV. századi, Historia Augusta c. gyűjteményének megvilágításához járult hozzá jelentős szempontokkal, a további kutatás számára ma már nélkülözhetetlen eredményekkel. Ez volt a kiindulópontja már 1940-ben, a Klio c. folyóirat mellékletként megjelent nagyobb tanulmányának: Geschichte und Politik in spätantiken Rom, s ezt vizsgálja 1951-ben a berlini Akadémia által kiadott nagyarányú monográfiája: Römische Kinderkaiser, amely a formai és tartalmi vonatkozások egységében elvégzett forráskritikai elemzésen keresztül jut el a késői római társadalom sokoldalú ábrázolásához. Sokat vitatott és gyakran idealista torzításokkal elködösített problémákkal foglalkozik Der Weg des Horaz zu den Göttern c. tanulmánya /1957/, valamint a római humanizmusról tartott előadása a Magyar Tudományos Akadémián, 1964. októberében; a társadalmi-politikai tényezők feltárásával teremt világosságot mind a két kérdésben. Munkáinak teljes felsorolása helyett megemlítjük még Lehrbrief zum Studium der Geschichte des alten Griechenlands című kis tankönyvét, mely - a levelezőoktatásban részesülő egyetemi hallgatók szükségletét tartva szem előtt - módszertani szempontból is igen tanulságos.

A Berlini Német Tudományos Akadémia élén és a Klio c. folyóirat szerkesztőjeként sokat tesz a nemzetközi kapcsolatok ápolásáért, a magyar tudományos élettel való kapcsolatok elmélyítéséért is.

Budapest, 1965. február 12.

Tamás Lajos sk.
akadémikus

Trencsényi-Waldapfel Imre sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján a III. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja
A n d r e j N y i k o l a j e v i c s K o l m o g o r o v o t,
a Moszkvai Egyetem professzorát, a Szovjetunio Tudományos Akadé-
miájának tagját.

A.N. Kolmogorov egyike a ma élő legjelentősebb matema-
tikusoknak. Matematikai tudományos munkássága páratlanul széles,
szinte az egész matematikát átfogja. Alapvető eredményekkel gaz-
dagította a valószínűségszámítást, a Fourier-sorok elméletét, a
valós függvénytant, a funkcionálanalizist, a halmazelméletet, a
topológiát, a matematikai logikát stb. Számos külföldi akadémia,
tudományos társulat, egyetem tüntette őt ki a legkülönbözőbb meg-
tisztelő címekkel. Legutóbb a Nemzetközi Statisztikai Intézet vá-
lasztotta meg tiszteletbeli tagjává. 1963-ban Balzan-díjjal tün-
tették ki; ez idő szerint ő az egyetlen matematikus, aki ebben a
magas nemzetközi kitüntetésben részesült.

A.N. Kolmogorov jelentős támogatást nyújtott a hazai
matematikai kutatások fejlesztéséhez. Az I. Magyar Matematika
Kongresszus alatt hazánkban járt; akkor és azóta is számos alka-
lommal volt segítségünkre tanácsaival, utmutatásaival. Több ma-
gyar aspiráns dolgozott mellette. Egyik könyve magyar nyelven is
megjelent. A napokban várjuk újabb látogatását.

Budapest, 1965. február

Rényi Alfréd sk.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján a III. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja Szegő Gábort, az USA-beli Stanford University professzorát.

Szegő Gábor 1895-ben született Budapesten, tanulmányait idehaza végezte, 1926-ban Königsbergben lett professzor, majd 1934-ben az USA-ban telepedett le. Ő a matematikai analízis világszerte elismert mestere, mind a négy könyvét /kettőt Pólya Györggyel, egyet Grenanderrel közösen/ orosz nyelvre is lefordították; eredményei és módszerei a komplex függvénytan, majd minden kézikönyvében szerepelnek és igen jelentős hatásuk. Nemzetközi elismerése jelzéseként megemlíthető, hogy az osztrák Tudományos Akadémia pár éve külső tagjai sorába választotta. Hazánkkal való szellemi kapcsolatait állandóan fenntartotta, magyarul kitűnően beszél. A felszabadulás óta gyakran látogatott haza, itt mindig előadásokat tartott és tanácsaival támogatta a munkáihoz csatlakozó hazai matematikusokat. Tiszteleti taggá választásával Akadémiánk haladó gondolkodásu, szeretetreméltó egyéniségü, minden igaz ügyért lelkesedő, nagy nemzetközi reputációju tudóst nyerne.

Budapest, 1965. február hó.

Erdős Pál sk.
akadémikus

Rényi Alfréd s.k.
akadémikus

Turán Pál s.k.
akadémikus

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján tiszteletli tagnak ajánlja LUKJANYENKO PAVEL PANTELEJMONOVICS szovjet buzanemesítőt, a Lenin Mezőgazdasági Akadémia tagját.

Lukjanyenko 1901-ben született. A Kubáni Mezőgazdasági Főiskolát 1926-ban fejezte be és 1930-tól a Krasznodári Mezőgazdasági Kutató Intézetben buzanemesítő.

Lukjanyenko akadémikus joggal nevezhető a Szovjetunió és talán a világ egyik legkiválóbb buzanemesítőjének. Legismeretebb fajtái és azok állami elismerésének éve: Novoukrainka 83, 1945; Novoukrainka 84, 1953; Szkoroszelka, 1955; Bezosztaja 4, 1955; Bezosztaja 1, 1959.

Buzafajtáit a Szovjetunióban sok millió hektáron termesztik. Nagy területeket foglalnak el a Szovjetunióon kívül Jugoszláviában, Romániában és Bulgáriában. Hazánkban az össz-buzavetésterületnek jóval több mint felét a Bezosztaja és Szkoroszelka fajtákkal vetjük be és e fajták vetésterülete még mindig növekvőben van. Ennek az a magyarázata, hogy Lukjanyenko fajtáinak ma hazánkban nincs versenytársa, annyival jobbak egyéb számbajöhető hazai és külföldi buzafajtáknál.

Lukjanyenko akadémikus 1946-ban Sztálin-díjat, 1954-ben Lenin-díjat kapott buzafajtáiért. 1957-ben a Szocialista Munka Hőse kitüntetést érdemelte ki hazájában.

Budapest, 1965. február hó

Losonczi Pál s.k.
földművelésügyi miniszter

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján az V. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja B o r i s P e t r o v s z k i j akadémikust, a moszkvai Sebészeti Klinika igazgatóját.

Boris Petrovszkij hazánk felszabadítása után néhány évig a III.sz. Sebészeti Klinika igazgatója volt. Mint ilyen a nyelőcső daganatos megbetegedései és gyulladássos szükületei okozta elváltozások terén új műtéti eljárásokat dolgozott ki és ezen eljárásokat először alkalmazta hazánkban. Számos magyar tanítványt nevelt, akik ma a sebészet élvonalában járnak. Az ő nevéhez fűződik a hazai vérellátó hálózat megszervezése is.

Budapest, 1965 február hó

Gömöri Pál sk.
levelező tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján az V. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja A.B. S a b i n t az Ohioi Research Fondation University of Cincinnati Research Paediatric Children Hospital professzorát.

A.B.Sabin kimagasló érdeme a gyermekbénulás elleni élő vaccinához szükséges virustörzsek előállítása. A gyermekbénulás elleni küzdelem, mely eddig megoldatlan problémát jelentett - a vaccina, majd a Sabin cseppek bevezetésével világszerte - így Magyarországon is - szinte teljesen felszámolható problémává vált. Sabin professzor Magyarországon is járt 1960-ban, nagy érdeklődéssel kísért előadást is tartott, mely a magyar kutatók számára igen sok hasznos utmutatást tartalmazott.

Budapest, 1965. február hó

Gömöri Pál sk.
levelező tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján az VI. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja J a n u s z G r e s z k o w s k i akadémikust, a Lengyel Tudományos Akadémia elnökét.

Janusz Groszkowski kiváló tudós, a műszaki és fizikai tudományok kiemelkedő művelője, számos jelentős bizottság, így pl. az atomenergia békés felhasználására alakult állami bizottság atomfelszerelések albizottságának vezetője. Számos tudományos műve jelent meg, melyekért két ízben legmagasabb állami kitüntetésben is részesült. A varsói műszaki egyetem tanára. A Magyar Népköztársaságban az utóbbi években több tudományos rendezvényen igen aktívan vett részt, előadásokat tartott. A magyar és lengyel tudományos kapcsolatok fejlesztésében jelentős szerepet játszik. Az MTA tiszteleti tagjává választása különös jelentőséget nyerne a két akadémia közötti tudományos kapcsolatok 10. éves évfordulójára való tekintettel.

Budapest, 1965. február hó

Rusznay István sk.
akadémikus
az MTA elnöke

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján a VI. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja
S t e f a n N a d a s a n t, a Temesvári Műegyetem tanárát.

A Román Akadémia Temesváron működő Kutatási Központja Technológiai és Anyagvizsgáló Csoportjának vezetője.

Az Akadémiának ez a csoportja évek óta eredményes együttműködést folytat a Budapesti Műszaki Egyetem Mechanikai Technológiai Intézetével, amit az is mutat, hogy a kutatott tárgykörökből együttes magyar-román publikáció is megjelent már.

Stefan Nadasan professzor a magyar tudományos kongresszusok rendszeres résztvevője és igen nagy súlyt helyez mindig a magyarok részvételére a román kongresszusokon.

Budapest, 1965. február hó

Gillemot László sk.
levelező tag

T a g a j á n l á s

Az Akadémia Elnöksége az alapszabályok 8. §. /3/ bekezdése alapján a VII. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja
H a n s N o w o t n y professzort, az Osztrák Tudományos
Akadémia tagját.

Hans Nowotny a Weni Egyetem Fizikai Kémiai intézetének igazgatója. A magas olvadáspontu anyagok kémiájának és fizikai kémiájának világszerte elismert művelője. Ezen a területen kifejtett munkásságáért hazáján kívül is kitüntették. /Pl. a Société Chimique de France nemrég a Lavoisier-éremmel tüntette ki./

Igen sokat tevékenykedik a magyar és osztrák kémikus társadalom gyümölcsöző együttműködése érdekében. A Magyar Tudományos Akadémia illetve a Magyar Kémikusok Egyesülete vendégként ismételten járt hazánkban és itt magas színvonalu tudományos előadásokat is tartott.

Budapest, 1964. december 14.

Schay Géza sk.
akadémikus

Lengyel Béla sk.
levelező tag